

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredni tedelje in praznike. — Inserati do 30 petič 3 Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50. večji inserati petič vrsta Din 4.—. Popusti po dogovoru. In eratni davek posebej. »Slovenski Narod«
velja letno v Jugoslaviji 144.— Din. za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Italija zahteva premestitev sedeža Društva narodov

Zaradi odkritja priprav za atentat na italijanske zastopnike, zahteva italijanski tisk, naj se sedež Društva narodov premesti iz Ženeve, ako Švica ne zagarči varnosti inozemskih zastopnikov

— Rim, 4. januarja. Glede na akcijo protifašistov in odkritja pariške policije, da so nameravali ozir. da nameravajo protifašisti izvršiti med drugim tudi atentat na italijansko delegacijo povodom zasedanja Društva narodov v Ženevi, objavljajo današnji rimski listi enako se glaseče pozive, naslovljene na švicarsko vladu, naj takoj izžene vse antifašiste in druge rovarje prot italiji. Če se to ne bo zgodilo še pred zasedanjem Društva narodov, bo Italija postavila zahtevo, da se prenese sedež

Društva narodov v državo, ki bo zagarčila popolno varnost inozemskim delegacijam. Ta zahteva italijanskega tiska je očividno inspirirana od oficijelne strani in zatrjuje se, da se Italija pod nobenim pogojem ne misli udeležiti prihodnjega zasedanja Društva narodov, ki se bo sestalo š 5. eto mesec, če Švica ne bo ugodila tej italijanski zahtevi. Vprašanje pa je, kaj bodo k temu rekli ostale velesile in druge članice Društva narodov.

— Pariz, 4. januarja. V zvezi z aretacijami protifašistov v Parizu so bile včeraj izvršene mnogoštevilne hišne preiskave tudi v Marseillu. Policija je v gradu Verdieru izvršila hišno preiskavo tudi v stanovanju italijanskega novinarja Sciarrettija. Pri njem je našla kopijo pisma, v katerem daje ženevskemu profesorju de Rossiju navodila, kako naj izvrši atentat na italijanskega prestolonaslednika povodom njegovega ženitovanjskega potovanja. Kljub vsestranskemu iskanju policija v Marseillu ni nikjer našla eksplozivov.

UGODNO RAZPOLOŽENJE V HAAGU

Odmev prvih sestankov in konferenc. — Nemci presoajo položaj ugodno. — Angleži proti sankcijam — Odklonjen poljski predlog

— London, 4. januarja. »Daily Telegraph« razpravlja o drugi haški konferenci in izraža pričakovanje, da bo potekla povsem gladko. Od nemške delegacije pričakuje glede na dejstvo, da ji ne pripada guverner nemške Narodne banke dr. Schacht, da ne bo povzročala težav in da ne bo ovirala sklepov prve haške konference. Glede sankcij za primer neplačila reparacij od strani Nemčije smatra »Daily Telegraph«, da bi bil tozadevni predlog, ki ga baje na-

merava postaviti Francija, ne prejemljiv. Mnenja je, da je mnogo bolj umestno, da se osvoji klavzula o mednarodnem razsodišču.

— Berlin, 4. jan. Prvi dan haške konference presoajo v nemških političnih krogih dokaj ugodno. Odbor za nemške reparacije je imel včeraj pod predsedstvom Jasparja svojo prvo sejo, na kateri je bil sestavljen poseben odbor finančnih ekspertov. Na seli je prišlo do zanimivega intermezza, ko je

poljski delegat zahteval, naj bi se nemško-poljski sporazum deponiral pri haški konferenci ker polaga Poljska veliko važnost na to, da se ustvari zveza med Youngovim načrtom in s tem sporazumom. Nemški zunanji minister dr. Curtius je opozoril na to, da nemško-poljski sporazum ni sestavni del Youngovega načrta, marveč predstavlja samostojno pogodbo. Po kratki debati je bil poljski predlog odklonjen.

Odpor Madžarske proti reparacijam

Italija obljubila Madžarski vso podporo na haški konferenci — Titulescu o nepopolnosti Rumunije

Haag, 4. januarja. Francoski krogi pripisujejo rešitvi vzhodnega reparacijskega vprašanja veliko važnost. Splošno se smatra, da je vprašanje bolgarskih reparacij v glavnem rešeno. Največ odpora kaže še vedno Madžarska, ki noče sprejeti zahteve Male antante, naj se odpove določbi čl. 230 trianonske pogodbe, ki določa rešitev spornih vprašanj potom razsodišča. Madžarska se energično brani odpovedati se členu pogodbe, ki je edini za njo ugoden. Na drugi strani je skoraj gotovo, da bodo avstrijski reparacijski dolgovni črtani, ker se temu nihče ne upira. V zvezi z haško konferenco je izdala madžarska brzojavna agencija komunikacijo, v katerem naglašajo, da Madžarska ne more plačati nadaljnjih reparacijskih obrov. razen 10 milijonov zlatih ogrskih kron, ki jih mora plačati vsako leto do 1. 1934, ker je izgubila dve tretjini svojega ozemlja. Madžarska ne more sklopiti nikakih pogodb, ki bi razveljavile člen mirovne pogodbe o razsodišču za rešitev vseh spornih

vprašanj, izvirajočih iz mirovne pogodbe. Pripravljena pa je stopiti v pogajanja z zavezniškimi državami za zadovoljivo rešitev reparacijskega vprašanja.

Budimpešta, 4. januarja. Kakor se zatrjuje na poučenih mestih, je prešla Madžarska od Italije zagotovilo, da lahko na haški konferenci računa na njeno popolno podporo. To zagotovilo Italije je izzvalo tukaj veliko zadovoljstvo.

Bukarešta, 4. januarja. »Dimineata« objavlja razgovor z rumunskim poslanikom v Londonu Titulescu pred odhodom na konferenco v Haag. Rumunija bo zastopala, je izjavil Titulescu, na tej konferenci sliho stališče kakor v Parizu. Reparacijska komisija je v celoti priznala rumunsko stališče. Če nekatere države dolžnice nočejo sprejeti sklepov pariške konference, to še ne pomeni, da bodo upnice na konferenci popustile. Mirovne pogodbe dajejo velesilam dovolj sredstev, s katerim bodo lahko uveljavile svojo voljo.

Konferenca za carinsko premirje

Povabilu Društva narodov na konferenco se je odzvalo doslej 25 držav — Slabi upi na uspeh konference

— Ženeva, 4. januarja. Društvo narodov je prejelo doslej 32 odgovorov posameznih držav na povabilo svojega tajništva Društva narodov k udeležbi preliminarne konference za zaključitev carinskega premirja. Na udeležbo je pristalo 25 držav. Poučeni krogi smatrajo, da konferenca za carinsko premirje ne obeta posebnega konkretnega uspeha, ker gospodarske razmere ne dovoljujejo trenutno odprave carinskih zaščit, s katerimi se branijo predvsem gospodarsko slabeše države. Razen tega je ostala odprta še cela vrsta

vprašanj, katerih rešitev je nujno potrebna, ako se hoče zagotoviti carinsko premirje. Kljub vsemu pa smatrajo gotovi krogi, da bo konferenca rodila koristne posledice za bodočnost, ker bo na njej dana prilika, da se pred velikim forumom gospodarskih in finančnih strokovnjakov prouči gospodarski položaj sveta in najde pot za gospodarsko zblizanje med narodi, ki je nujno potrebno, ako se hočejo odpraviti brezposelnost in druge gospodarske neprilike, ki ogražajo gospodarsko ravnovesje večine držav.

Naraščanje ameriškega kapitala

New York, 4. januarja. Kljub zadnji težki borzni krizi izkazuje ameriška akcijska društva za minulo leto nenavadno veliko dobičke, ki jih uporabljajo večinoma za zvišanje obratnega kapitala. Tako bo n. pr. povišala južnopacifiška družba svoj kapital za 200 milijonov dolarjev. Ameriška Federal Reserve Bank je imela 1. 1929 70.955.000 dolarjev čistega dobička, za 6.900.000 dolarjev več kakor 1. 1928.

Vsem bratom pravoslavne vere
želimo čestit Božič!

Vse
zahtevajo le
Schichtov
RADION

Imenovanja sodnikov

Beograd, 4. januarja. Današnje »Službene Novine« objavljajo ukaz o imenovanju in premestitvi sodnikov. Med drugimi so premešeni: starejšna okrajnega sodišča v Gornji Radgoni dr. Jakob Turatti v istem svojstvu k okrajnemu sodišču v Litiji, sodnika pri okrajnem sodišču v Gornjem Gradu dr. Ivan Mak za sodnika k okrajnemu sodišču v Celju, sodni pripravnik okrajnega sodišča v Mariboru Stanko Moškon pa je imenovan za sodnika pri okrajnem sodišču v Gornjem gradu. — Upokojen je nadalje davčni kontrolor finančno direkcije v Ljubljani Leon Ozimič.

Zastopstvo Mehike v Ženevi

Ženeva, 4. januarja. Z brzojavko z dne 2. januarja je obvestil mehiški zunanji minister tajništvo Društva narodov, da bo poslala mehiška vlada v Ženevo svojega opazovalca, ki bo sledil delovanju Društva narodov. Za svojega opazovalca je imenovala mehiška vlada Antona Castila Leala, ki je bil oficijelni opazovalec mehiške vlade na panameriški konferenci. V krogih Društva narodov je napravil ta sklep mehiške vlade najboljši vtis. Mehiška vlada je doslej vedno bojkotirala Društvo narodov.

Velik požar v Benetkah

Benetke, 4. januarja. V Canalu Grande je pričela sredi požori največja beneska ribja tržnica, ki je skoro popolnoma pogorela. Požar je nastal v gornjem delu splotja ter se je zelo naglo širil. Ker je ribja tržnica daleč proč od zgodovinskih stavb, ni napravil požar večje škode.

Pred poroko italijanskega prestolonaslednika

Odhod belgijske princeze v Rim — Obširna amnestija

Bruselj, 4. januarja. Nevesta italijanskega prestolonaslednika belgijska princeza Marija José je včeraj v spremstvu svojih staršev in članov belgijske kraljeve rodbine s posebnim vlakom odpotovala v Rim, kjer bo v torek poroka. Pred kolodvorom je bila zbrana ogromna množica občinstva, ki je prirejala princezi viharne ovacije. Tako v Belgiji kakor v Italiji so oblasti izdale stroge varnostne ukrepe, da bi se potovanje princeze vršilo nemoteno in brez incidentov. Vse sumljive osebe so pod strogim policijskim nadzorom.

Rim, 4. januarja. O priliki poroke prestolonaslednika Umberta z belgijsko princezo Marijo José pripravlja vlada veliko

amnestijo za civilno prebivalstvo in vojaštvo. Izvzete so samo osebe, ki so bile izključene iz vrst vojske, ker so nevedne služili v njej. Vsi, ki so bili kaznovani z zaporno kaznijo do enega leta ali tej primerno globi, bodo popolnoma amnestirani. Ostalim kaznencem bo skrajšana kazen za leto dni, vojaškim osebam pa za dve leti. Amnestirani ne bodo posebno težki zločinci, kakor tudi kaznjenci, ki so bili kaznovani po zakonu o zaščiti države. Vseh skupaj bo amnestiranih 400.000 oseb, od teh ena tretjina obsojenih zaradi zločinov in dve tretjina zaradi prestopkov. 6000 oseb bo takoj izpuščenih na svobodo.

Odpor proti »Heimwehru«

Avstrijski »Landbund« proti politiki dr. Seipla in »Heimwehra«

— Dunaj, 4. jan. Včeraj je imelo strankino vodstvo »Landbunda« v navzočnosti ministra Schumajera, ki je bil nedavno izključen iz »Heimwehra«, sejo, na kateri je bil proti pričakovanju sprejet sklep, da bo stranka v bodoče odločno nastopila proti politiki dr. Seipla in »Heimwehra«. Zatrjevalo se je, da hoče »Landbund« ustvariti s krščansko-socialnimi agrarci enotno fronto proti vzmernirajoči politiki dr. Seipla ter bo

z vso odločnostjo nastopal proti temu, da bi »Heimwehru« zasledovali v Avstriji politiko, ki bi lahko slej ali prej privedla do fašističnega ali boljševističnega prevrata. Razen tega je vodstvo »Landbunda« zagovarjalo načrt, da je treba čim prej ustanoviti »Bund »heimwehra« ter je ob tej priliki vzelo na znanje sklepe, ki so bili že storjeni v tej smeri.

Pred odpravo diktature na španskem

Komentarji španskih listov — Zanimive izjave glasila katoliške stranke in visoke duhovščine — Naslednik Prima de Rive

Madrid, 4. januarja. Vest o bližnjem odstopu Prima de Rive je napravila v vseh španskih političnih krogih silen vtis. Vsi listi obširno komentirajo to vest, čeprav v previdni in zmerni obliki. Glasilo desnega krila katoliške stranke in visoke duhovščine »El Debate« je objavilo mnogo komentiranih članek, v katerem priznava, da je bila diktatura Primo de Rive potrebna, vendar pa le prehodnega značaja. Primo de Rive je treba priznati, da je državnik velikega sloga. Sodeč po njegovih izjavah razpolaga Primo de Rivera bolj z odkritosrčnostjo kot z državniško prevezanostjo. »El Debate« piše nadalje, da se Primo de Rivera moti, ako meni, da brez njega ne more biti izvedena ustavna reforma. List izreka nadalje upanje, da bo Primo de Rivera razumel svoj položaj in se še pravočasno umaknil. Svoja izjava zaključuje z željo, da bi bil naslednik Prima de Rive mož, ki bi bil kos

novemu položaju in dovedel započeto delo do srečnega zaključka.

Madrid, 4. januarja. Razgovori med mednarodnimi političnimi krogi za sestavo prihodnje španske vlade se živahno nadaljujejo. Neki visoki uradnik kraljevega dvora je imel s Sanchezom Guerro daljši razgovor o sestavi bodoče vlade. Sanchez Guerra je odklonil sodelovanje v novi španski vladi. Med raznimi kandidati za naslednika Prima de Rive se imenuje Romanones, ki bi bil pod gotovimi pogoji pripravljen sestaviti novo špansko vladu. Za bodočega španskega ministrskega predsednika prihaja v poštev tudi poveljni kraljeve garde general Berengear. Španski politični krogi menijo, da je postal odstop Primo de Rive zelo aktualen in da ni izključeno, da pride v Španiji v kratkem do temeljitih političnih izprememb.

Velik požar v ameriškem parlamentu

Snoči je nastal v washingtonskem Kaptolu požar, ki je povzročil večmilijonsko škodo

Washington, 4. januarja. Ni se še poleglo razburjenje, ki ga je povzročil požar v rezidenčni predsednika Zedinjenih držav v Beli hiši, kjer je bilo uničenih mnogo dragocenih umetnin, že je razburil ameriško javnost nov požar. Snoči je iz neznanega vzroka izbruhnil ogenj na takozvanem Kaptolu, v ameriškem parlamentu. Ogenj se je najprej pojavil v arhivski dvorani reprezentančne zbornice in se je naglo razširil na ves severni trakt. Večurnemu prizadevanju gasilcev, policije in na pomoč pozvanega vojaštva se je komaj posrečilo rešiti sosedna splotja in preprečiti, da požar ni vpelel člega Kaptola. Škoda se ceni na več milijonov dolarjev in boje se, da je zgorelo mnogo zelo važnih zgodovinskih dokumentov. Kako je ogenj nastal še ni pojasnjeno. Domneva pa se, da ga je povzročil kratak stik električne napeljave. Po zadnjih vesteh znaša škoda 3 milijone dolarjev (170 milijonov Din). Poškodovani so bili zlasti spomeniki in sohe ter slike po hodnikih.

Smrtna nesreča v Mostah

Ljubljana, 4. januarja.

Včeraj popoldne se je v Mostah pripetila težka nesreča, katere žrtev je postal mlad pekovski pomočnik.

Pri pekovski mojstru Vinku Požarju na Zaloški cesti 16 je bil zaposlen kot pomočnik 20letni Anton Stampfl. Včeraj popoldne je Stampfl kakor običajno marljivo delal v pekarni ter pripravljajl kruh za peko. Okoli 16. se je pričelo temniti in zato je hotel prižgati luč. Prijel je za električno svetiljko, nenačoma pa ga je sunkoma streslo in nezavesten je padel na tla. Mojster in ostali so mu takoj prikočili na pomoč, nekdo pa je takoj stekel po bližnjega zdravnika dr. Perka. Zdravnik je mladenčiču dal injekcijo in ga skušal z umetnim dihanjem obuditi k življenju, toda vsi poskusi so ostali brezuspešni. Stampflja je električni tok ubil.

O žalostnem dogodku je bila obveščena tudi policija, na kar sta odšla na lice mesta dežurni uradnik Kek in policijski zdravnik dr. Avramovič. Na odredbo dr. Avramoviča

so truplo prepeljali v mrtvašnico k Sv. Krištofu.

Pokojni Stampfl je bil priden in marljiv pomočnik. Rodom je bil iz Predvrha ter pristojen v Smihel. Stopiče pri Novem mestu. Njegova tragična smrt je zbudila splošno sožutje.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Ljubljanska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Amsterdam 22.77, Berlin 13.48, Bruselj 7.897, Budimpešta 9.885, Curli 1095.9, Dunaj 794.52, London 275.37, New York 56.39, Pariz 222.35, Praga 168.96, Trst 295.40.

INOZEMSKA BORZE.

Curli: London 25.135, New York 515.55, Pariz 20.28, Milan 26.975, Madrid 68.60, Amsterdam 207.90, Berlin 123.00, Dunaj 72.5715, Beograd 9.1275, Praga 15.25, Bukarešta 307.25, Budimpešta 90.25, Sofija 3.7225, Varšava 57.75.

Moja odkritja o siamskih svetiščih

Ljubljana, 4. januarja.

O tej temi bo predaval pri ZKD v torek 7. t. m. ob 20. v Kazini g. ing. Ferdo Lupša, znan raziskovalec Siama. O svojem predavanju je dal gosp. Lupša našemu sotrudniku sledeče informacije:

Po naročilu siamske vlade sem pred leti proučeval ravnine antičnih in buddhiških svetih prednikov današnjih Siamcev, ki so se imenovali Thai. Najimenoitnejše, iz arheološkega in umetniškega vidika tudi najdragocenejše najdbe te vrste sem odkril v severnem Siamu. Posebno pozornost zgodovinarjev, arheologov in umetnikov pa zaslužijo nepoznane razvaline buddhiških templjev v antičnih mestih Sri Sachanalay in Sri Sukhodaj, katere se nahajajo v siamski provinci Pittanulok.

V predavanju bom govoril o osobito o antičnih najdbah in odkritjih v teh dveh mestih, nadalje o buddizmu, ki se je še v dobi Kristovega rojstva v teh krajih plodno razvil. Podal bom kolikor mogoče jasno silko divje prirodne romantike o priliki zasledovanja in taborenja po temnih pragozdovih in džunglah. Vpletel bom zanimive doživljaje, tako srečanje s tigrom, prigode s kačami, s kobra in velikim pytonom. Govoril bom tudi o slučajnem lovu na divjega gaura ter o trudolpnem pohodu za poldivjim človeškim plemenom Jang, ki živi sredi pragozda po gorovju zahodno od tega ozemlja z antičnimi preostanki.

Tam, kjer je pred dva tisoč leti cvetela brahman - buddhiška kultura, kjer se je doigravalo bujno eksotično življenje v orientalnem sijaju in blagostanju, tam se danes že stoletja sem širi in sopiri najbujnejša divja vegetacija tropičnih pragozdov in džungel. Tam, kjer je pred tisoč

let kraljeval Phra Ruana, najslavnejši vladar Thai naroda, tam kraljuje danes tiger. Trobentanje divjega slona doni po džungli in odmeva med razpadajočim zidovjem nekdanjih buddhiških svetih. Velike pyton kače, kobre in druga slična golazen se plazijo tam, kjer so bili nekdanji eksotični kraljevski vrtni in dvorane, in kjer so pred kraljevim palankvinom stopali rdeče oblečeni gardisti in sužnji. Po kronah sto in tisočletnih tamarind in drugih drevesnih velikanov poletavajo jate kričočih papig, ali pa uganiajo po njih nagajive opice svoje burke in orgije, po votlih drevesih pa gnjezdijo veliki tukani in sove. Po zatišjih stolpov podobnih in na lingam spominjajočih phraphrangov in phrachedijah se vrši živahno gibanje tisočih letočih psov, ki s svojim neprestanim frifotanjem in cvilenjem povzročajo čuden šum in glasove, kateri so bili že vzrok različnim bajkam o strašnih demonih in zakletih kraljčinah. Zato se urojenici teh točk kaj radi ogibljuje.

Naše prodiranje in proučevanje je v tej prirodi bilo zelo težavno osobito radi bujnosti tropične vegetacije, ki že stoletja obdaja in kruto razjeda vse antične objekte. Le z džungelnozem smo si morali delati pot skozi bambus, liane, trnjevi rotang in druge zavlače, ko je v omji aromatično dišečih orhidej dražil živce.

O priliki ekspedicijske razvalineh teh krajev sem zbral mnogo dragocenih antičnih predmetov. Nekateri kipi Buddhe iz bronu iz razvalin templjev v Sri Sukhodaj in Sri Sachanalay bodo o priliki predavanja na ogled. Ti so velike arheološke in umetniške vrednosti iz prvih stoletij buddhizma, edini te vrste v naši državi.

Predavanje bo opremljeno s mnogimi sklopičnimi slikami, originalni posnetki do tedaj nepoznatih razvalin antičnih templjev, prirodnih znamenitosti in urojenec.

Poslovanje borze dela v Ljubljani

Statistika izkazuje lani najugodnejšo konjunkturo — Veliko povpraševanje po delavcih — Vpliv mraza in vročine na delo

Ljubljana, 4. januarja.

Ze po OUZD pred tedni objavljene podatki o porastu celokupnega bolnišnega zavarovanju podvrženega članstva so konstatirali v splošno zadovoljstvo velik porast članov, kar pripisujejo ugodni konjunkturi na delovnem trgu. Mnoge stroke so zaposlovali lani večje število kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev tako, da se je brezposelnost letos skrbila na najnižje stanje v povojnih letih. Tako nizkega števila brezposelnih ljubljanska podružnica borze dela že kmalu ni beležila. Na razpolago so sicer le podatki za Ljubljano samo, toda že ti podatki pričajo, da je bilo lani v Sloveniji razmeroma malo brezposelnih. Ko sestavimo statistike še ekspozituro odnosno podružnice v Mariboru, Celju in Murski Soboti, se bo pač lahko ugotovilo, kako sistematično je vodila evidenca brezposelnih pri ljubljanski borzi dela, pri kateri je doseglo uspešno posredovanje dela rekord v primeri z ostalimi borzami dela v državi. Borza dela v Ljubljani bo že po sedanjih kalkulacijah izkazala v Sloveniji nad 16.000 ugodnih posredovanih dela. Toliko posredovanih menda ne bodo izkazale vse druge borze dela s podružnicami vred.

Borza dela izkazuje za Ljubljano in okolico naslednje zanimive podatke o stanju brezposelnosti v letu 1929:

Pri borzi dela je iskalo: januarja 829, februarja 559, marca 511, aprila 446, maja 640, junija 376, julija 628, avgusta 776, septembra 695, oktobra 703, novembra 568, decembra 613. Od leta 1929 je ostalo brezposelnih 1069 tako da je bilo v Ljubljani lani 8413 registriranih brezposelnih, od teh 6980 moških in 1433 žensk.

Potom borze dela je bilo lani povpraševanje po delavcih naslednje: januarja 466, februarja 488, marca 619, aprila 728, maja 920, junija 787, julija 513, avgusta 624, septembra 883 oktobra 642, novembra

433 in decembra 261, skupaj torej 7364, od teh 6528 moških in 896 žensk.

Lani je borza dela uspešno posredovala: januarja 422, februarja 262, marca 389, aprila 385, maja 626, junija 270, julija 358, avgusta 343, septembra 273, oktobra 268, novembra 237 in decembra 242, skupaj torej 4075 posredovanih. Odpadlo in odpotvalo je lani 3294 delavcev, po večini Bosancev in Dalmatincev. Koncem leta je bilo še v evidenci 1044 brezposelnih, od teh 722 moških in 322 žensk.

Primerjava podatkov jasno kaže, kako je vreme vplivalo na delovni trg. Veliki snežni meteži, združeni s hudim mrazom, ki je pritiskal od januarja do sredine marca, je povzročil, da sta mestna občina in ljubljanska direkcija državnih železnic na borzi dela vsak dan iskali delavce za kidanje snega. Lepo poletje je bilo prav ugodno za stavbno sezono. Ta je trajala skoro do konca novembra. Stavbna stroka je v tem času rabila mnogo delavcev, ki jih je dobila od borze dela. Značilno je, da je bilo gotove mesece povpraševanje po delovnih silah mnogo večje kot pa iskanje dela od marca do julija, ter v septembru in oktobru. Zadnja dva meseca je stavbna stroka rabila mnogo delavcev, ker so podjetniki hoteli, da so mogli do konca novembra končati gradbena dela.

Dobra konjunktura je vplivala tudi na brezposelnost podpore. Podpore so se lani znatno zmanjšale. Mnogo je pripomogla k znižanju podpor tudi reorganizacija upravnega aparata borze dela, preureditev knjigovodstva in poostreitev kontrole. V drugi polovici lanskega leta je bilo razdeljenih brezposelnim okoli 35.000 Din rednih, okoli 20.000 Din izrednih in okoli 12.000 Din brezposelnih podpor. Za božične praznike so se razdeljevale posebne podpore od 100 do 160 Din. 53 brezposelnih so dali 6538 Din božične podpore.

560letnica v šiški sklenjenega miru

Šiška je bila prvič omenjena in sicer v diplomatskem dokumentu l. 1370, ko je bil sklenjen pred cerkvijo sv. Jerneja mir

Ljubljana, 4. decembra.

Šiškarji (ce) so bili že od nekdaj ponosni na Šiško, in da imajo prav, pričajo zanimivi podatki, ki jih je zbral pokojni zgodovinar Simon Rutar in jih objavil l. 1891. v Ljubljanskem Zvonu pod naslovom »Odkod ima Šiška svoje ime?«. Ker je letošnjo zimo ravno 560 let, odkar se je o Šiški prvič govorilo v zgodovini, in to v — diplomatskem dokumentu, bomo nedvomno zelo ustregli zlasti vrlim šiškarjem (cam), če jim postrežemo z navedenimi podatki.

Gotovo ga ni izobraženec Slovenca, ki ne bi poznal Šiške, sosedne vasi ljubljanske in rojstnega kraja prvega slovenskega pesnika, piše Simon Rutar. Ako je ni videl na svoje oči, znana mu je gotovo vsaj iz Erjavčevega humorističnega potopisa »Potovanje iz Ljubljane do Šiške«. Ljubljanki je eami pa itak vedno, kako zanimiva in mi-kavna je Šiška. Malo pa bode takih, ki so že premisljali, kaj to ime pravo za pravo pomenja.

Šiška je že jako star kraj — morda nič

mlajši nego Ljubljana sama — in njeno ime ima v lokalni zgodovini prav častno mesto. Da, celo svetovno imenitni dogodek se je izvršil nekdaj v Šiški: sklenjen je bil namreč to leta 1370. mir med avstrijskima vojvodoma Albertom in Leopoldom ter med Benečani zaradi Trsta. Benečanje so izkušali namreč na vso moč pridobiti si Trst, da bi jim ne delal konkurenco v trgovini s slovenskimi deželami. Tržanje pa so se, kakor je naravno, na vse kriplje temu upirali in iskali pomoči zoper Benečane celo pri cesarju Karlu IV. in pri ogrskem kralju Ludoviku Velikem. Kontno se udajo (privikrat) dne 31. velikega srpana 1369. leta brezpogojno omenjena habsburskima vojvodoma. To pa je Benečane tako spetlo, da zbero močno vojsko in si pribore Trst dne 18. listopada 1369. leta navzile izdatni pomoči, katero sta habsburska nadvojvodi poslala Trstu. Po tej zmagi hitre Benečanje vojvodi pomirovali in jima Trst odkupovat. Ponudili so jima 75.000 dukatov, to je velikanstvo vso to tisti čas, ki je bila skoro toliko kakor pol milijona gol-

dinarjev našega denarja. (Patrijarhu ogle-skemu so obečali Benečani leta 1420. za vso vojvodino furiansko samo 40.000 liri) Vojvod, sta sprejela ponudbo in sklenila mir in prijateljstvo z Benečani pred cerkvijo sv. Jerneja v Šiški pozimi 1370. leta.

»Acta sunt hec et firmata apud Oppidum Labaci, in villa vocata inferior Keissach in theutonico, sed in Slavonico appellatur Chisschia, ante ... itd. (Izvirnik v dvornem arhivu na Dunaju.)

Težko, da so šišenci kdaj prej videli tolike odlične gospode zbrane v svoji vasi. Čudno je, da so skoro aredi zime podpisovali listino pred cerkvijo, t. j. v cerkveni loži. Skoro gotovo so morali avstrijski vojvode takrat v Šiški imeti grad, kamor so šle po sklenjenju pogodbe priče in se okrepčale.

Osemdeset let pozneje (l. 1453.) nahajamo Šiško imenovano v urbarni Lueggerjev z imenom Geyas, Keys, Kheis, Gheis. Da je to naša Šiška, spozna se iz pristavka »in sandu Koytte Phar elegens« in iz predgov »ober, vrtnic«. Čudno pa je, da kranjski zgodovinar Avgust Dimitz, ki je objavil ta urbar, ni imel niti pojma, kako se to ime dandanašnji glasi, ker v pristavljenem repertoriju »Ornamenec« ugičlje, da »Kheis« pomenja = Zgoranje Koseze, okraj Brdo.

Iz teh zgodovinskih podatkov bo vsakomur jasno, da »Kaissach« in »Kheis« ni nič drugega nego Kajša, v Kajžah (Kausche) in torej prav tisto, kar »hiškac« (hišica), ali kakor izgovarjajo v ljubljanski okolici, »šiš-kac« (šiša mesto hiša).

Popolnoma na novo predelani Slovenci

Dobili smo najnovejšo, t. j. sedmo izdajo slovitiga nemškega dela »Meyers Lexikon« v »Popolnoma novi predelavi«, kakor čitamo na naslovnem listu.

Smo že tak, da v podobnih knjigah pogledamo najprej, kaj pravijo o Slovencih. Po najnovejših izsledkih so prišli Nemci do naslednje učenosti:

»Slovenci«, tudi Vindci imenovani, jugoslovansko pleme, zavzemajo najbolj daleč proti severozahodu pomaknjen del kraljevine Jugoslavije (prejšnja Kranjska, tu Karantanska imenovana: hier Karantenen genannt) in sega severno na avstrijsko (pas Južne Koroske in Južne Štajerske), na zapadu na sedaj italijansko ozemlje (Goriška, Gradiška, Trst in Severna Istra), okrog 1.6 milj. duš, od teh 1921: 1.019.997 v Jugoslaviji, okrog 480.000 v Italiji, 41.000 v Avstriji. — Prišli so z drugimi Slovani menda v 6. stol. na ozemlje spodnje Donave in na Balkan, od koder so se razširili proti zapadu. Med njimi je zavladal baje Frank Samo (623—658). Po njegovem propadu so proti Avarom iskali zaščite pri Bavarcih, katerih državi so bili 788 popolnoma inkorporirani. En del je spadal h Koroski, drugi k Furlanski marki. Usoda teh S. je združena z onimi na Koroskem in po drugih alpskih deželah. Zadržje sledove na ozemlju, kjer danes več ne žive, lahko zasledujemo do 12. in 13. stol. S. imajo mnogo skupnega s srbsko in hrvaško kulturo; izjemno kakih 15.000 protestantov so rimsko-katoliški. So nedostopni, deloma nasilni, a pridni in varčni; umetniško nardjeni (zlasti ljubijo muziko). Kljub globoki zvestobi do domovine jih obvladuje nepremagljivi nagon za preseljevanje. Stanujejo v lesenih hišah (s slamanati strehami), ki se vedno bolj umikajo zidanim hišam, nosijo irhaste hlače, kratke suknjiče, s srebrnimi gumbi pošte telovnice in visoke škornje. Tako moški. Slovence še močno obvladuje vera v duhove (vile ali nimfe, čarovnice) in čarovnije, zlasti o velikih noči, binkošti (preganje čarovnic), kresu, božiču (prorokovanje) in pri delu na polju (simbolično oranje, delanje dežja i. d.).

To delo, ponos nemške temeljitosti in znanosti, je svojo učenost črpalo iz najnovejšega dela, namreč iz Šumanovih »Slovence«, ki so bili napisani pred pol stoletja. Zato je tudi na naslovni strani leksikona, ki Nemci sami pravijo, da je v njem vse, česar človek ne išče natančno: in vollstündig neuer Bearbeitung.

Skromni in pohlevni Slovenci smo močno nemški znanosti silno hvaležni, da nas je tako imenitno predelala in ustvarila iz nas praviljen nomadski narod, ki mu ni enakega v vsej Evropi. Menda nemški učenjaki že organizirajo ekspedicijske v naše divje kraje, da nas prepeljejo v Stellingem v Hagenbeckovo menazojari. Zagotovljena nam je med Hotentoti zlata bodočnost, saj smo res tako neznanstveno siloviti, da si nismo upali Meyerju poslati podatkov, kakšni smo pravzaprav.

V odstavku o slovenskem ali »windische« jeziku so sicer tudi kaj mastni ovirki, da celo »slovenohrvščina«, in tudi poročilo o naši literaturi sega do najnovejšega časa, namreč Zupančič do l. 1904. edino Novčan pa do l. 1920. — ali nemški temeljitosti smo hvaležni vsaj za te drobtine, ki so za kulturni nivo nomadskih nasilnikov vendar presenetljive. Nemška logika je pač železna!

Prosveta

Burka »Svetnik« na Šentjakobskem odru. V nedeljo 5. in v ponedeljek 6. januarja ob 20.15 uri se vprizori na Šentjakobskem odru velenjavna burka »Svetnik«, ki je lansko leto žela popoln uspeh. Vsebinska igra je tako zabavna, da se posetniki morajo dovolj nasmiejati. Vstopnice se dbe v trgovini gosp. Miloša Karničnika na Starem trgu in na večer predstave pri gled. blagajni.

Nedelja in ponedeljek v Ljubljanski drami. V nedeljo popoldne popularna predstava »Peterčkovih poslednjih sanj« po znameniti ceni. Peterčkov igra tudi to pot mati Majla, kralja Matijaža — Levcar, Mamico — Mira Danilova, Carodeja — Peček. Ostale zasedbo toč. lani. Zvečer ob osmih se vprizori toč. za znameniti cenah odlična komedija »Življenje je lepo«, ki je dosegla pri vseh dosedanjih vprizoritvah lep uspeh. V ponedeljek popoldne ob treh se ponovi »Peterček« po znameniti ceni.

SK Ilirija v novem letu

Zgraditev novega sportnega igrišča — Program sekcij za tekoče leto

O delovanju SK Ilirije v preteklem letu smo poročali, ko je imel klub 19. redni občni zbor. Iz poročila je bilo razvidno, da je bilo klubovo delovanje zelo plodno, da je sezona najbogatejša na sportnih uspehih od obstoja Ilirije pa do danes. Zanimivo je tudi delovanje kluba, odnosno smernice za leto 1930.

Predvsem je najaktualnejša zgraditev novega sportnega igrišča za nogomet in laiko atletiko ter sorodne sporte. Sedanje igrišče bo namreč v najkrajšem času parcelirano in Ilirija je prisiljena zgraditi si novo. Zato išče klub primeren prostor, ki mu naj bo za stalno ali pa vsaj za par desetletij na razpolago.

Drug važen korak je otvoritev zimskega kopališča, ki je bilo z novim letom že neoficijsko otvoreno. Klub čakajo v bodoči sezoni še izredno važne in težke naloge. Pripravi se mora že na proslavo 20letnice, ki bo prihodnje leto. Druga važna prireditev je državno prvenstvo juniorjev v plavanju, ki se bo vršilo v kopališču Ilirije pod njenim vodstvom.

Zaradi velikega števila sekcij, ki rabijo več svobode in razmaha, še hočejo uspešno delovati, je potrebna notranja reorganizacija. S tem se bo pečal tudi izredni občni zbor, ki bo v februarju in na katerem bodo spremenjena tudi pravila. Samobesbi umevno je, da bo Ilirija posvečala mladini še večjo pažnjo, kakor doslej in da v prvi vrsti ne bo pozabila vzgojnega momenta.

Posamezne sekcije imajo za bodočo sezono že točno sestavljene programe. O smučarski smo že poročali. Ta pripravila celo vrsto prireditev, udeležila se tekmovanja za državno prvenstvo, za prvenstvo banovine, za klubsko prvenstvo Ljubljane itd. Poleg tega priredi smuške tekme za mladino in celo vrsto tečajev.

Tekmovalni program drsalske sekcije je naslednji: 5. in 6. januarja tekma v umetnem drsanju za prehodno darilo dr. Fuchsa, tekma juniorjev in tekma dam v umetnem drsanju. 12. januarja tekme dečkov v hitrem in umetnem drsanju ter tekme deklic v umetnem drsanju. 18. in 19. januarja dr-

žavno prvenstvo v umetnem drsanju za gospode in dame, tekma seniorjev II. v umetnem drsanju. 2. februarja juniorske in mladinske tekme propagandnega značaja. Tečaj: Stalen pouk v umetnem drsanju na lastnem drsišču.

Druga, po številu članstva najmočnejša nogometna sekcija, bo spomladi igrala za prehodni pokal LNP, ki ga brani SK Maribor, udeležila se bo pomladnih prvenstvenih tekem, kjer si bo najbrž priborila prvenstvo LNP. Ilirija namerava pomladi igrati tudi več mednarodnih tekem, tako z 1 ali 2 dunajskima kluboma, dalje z graškim GAK, pogaja se pa tudi z Monakovčani. Izven Ljubljane pa bo najbrž igrala v Beogradu proti BSK in Jugoslaviji ter v Splitu proti Hajduku. Vse kaže da bo Ilirija sodelovala tudi v državnem prvenstvu. Klubov trener, Dunajčan Baar, ostane tudi v novem letu pri Iliriji. Ilirija razpolaga zdaj skoro z dvema prvima moštvoma, upa pa, da bo pridobila še nekatera ojačenja.

Tretja sekcija je plavalna, katere vodstvo je prevzel primirij dr. Jenko. Ta bo nadaljevala svoje delovanje v dosedanjih smeri. Trener Deutz ostane še zimo in tudi poleti v Ljubljani. Ilirija povabi dunajske, graške in monakovske klube v goste, da se pomerijo z našimi plavalci. Na državno prvenstvo pošlje Ilirija le najboljše plavalce in plavke, v prvenstvu juniorjev, ki se bo vršilo v Ljubljani, pa bo nedvomno med prvimi. Material, s katerim razpolaga, je sicer prav dober, vendar ga je še vedno premalo. Zato se bo Ilirija potrudila zbrati okoli sebe čim več mladine in jo zainteresirati za plavalni sport. Trenerjeva naloga bo naraščaj primerno izobraziti, kar je z letnim in zimskim kopališčem omogočeno. Ilirija bo izvežbala tudi posebno moštvo za waterpolo in upa, da bo v državnem prvenstvu boljše odrezala kot doslej. Ostale sekcije, tako hazenska, tekoatletska, sablaška, hokejska na ledu, teniška in lahkotletška še nimajo točnega programa, gotovo pa bodo vsestransko delovale in pripravile celo vrsto prireditev.

Narodna starina

Univ. prof. dr. Josip Matanović izdaja v Zagrebu ta »neperiodični časopis za zgodovino in etnografijo« že nekaj let, vendar ima pa z njim velike težave, kakor vidimo iz izjave uprave. Zadnja številka z njim tudi za Slovence zanimivih člankov o Sarajevu, bi bila morala iziti že v začetku l. 1929, pa je izšla šele sedaj, ko sta izdajatelj priskočila na pomoč sarajevska občina in oblastni komisar v Sarajevu, ki je kupil večje število listov. Torej z znanstvenimi publikacijami je tudi v Sarajevu tako kakor pri nas.

Bogato ilustrirana sarajevska številka ima 112 strani in za naročnike stane le Din 32 ter se naroča pri upravi, Zagreb 6, pp. 14.

V prvem članku nas dr. Mihovil Mandić pouči o »Postanku Sarajeva«, ki je primeroma mlado mesto, saj so ga Turki zgradili šele med 1460. in 1550. l. blizu zapuščene srednjeveške Vrbhosne. V članku nas posebno zanima potopis Slovenca Kuripečiča, ki je v svojem »Itinerariju« opisal popotovanje kranjskega namestnika grofa Josipa Lambergja in hrvaškega viteza Nikole Jurčiča, ki so kot cesarjevi delegati šli leta 1530. na dvor v Carigrad. Zaradi zelo podrobnega opisa Bosne, Srbije in Bolgarije pri prevod Kuripečičevega dela gotovo tudi pri nas radi čitajo. Kuripečič pa Sarajeva še ne omenja, ker ga ne pozna, pač pa opisuje Vrbhosno, ki je danes več ni.

Ze 20 let pozneje je pa Sarajeva veliko mesto z 10.000 hišami. Razvilo se je jako hitro in je bilo takrat že glavno mesto Bosne.

H. Krešljaković objavlja obširen spis: Sarajevska caršija, njeni esnafi; obrti in osmanlijske uprave. Tudi mi bi radi imeli tako izčrpano razpravo o naši obrti in celih. Ker v srbskih listih čitamo dan na dan turška imena rokodelcev in nam tudi v uradnih objavah delajo preglavice, jih objavljamo. Telal je starinar, bojadžija barvar, čizmedžije škornje, bakalin je branjevec, bravdžije delajo ključavnice, nalčadžije kujejo podkovice za čevlje, nalbauti pa kujejo konje, zildžije so zvonarji, kazandžije in bakardžije izdelujejo bakreno kuhinjsko posodo, kaladždžija pa to posodo pocinijo, kujundžije so zlatarji, sahaci urarji, tenečdžije kleparji, abadžije delajo moško obleko iz domačega sukna, terzije so pa navadni krojači, oni pa, ki obleke krpajo, se imenujejo aračadžije, vendar pa znajo terzije tudi krasno vezenje, kazazi so pozamentirarji, ki smo jih nekdaj imeli tudi v Ljubljani, halači pripravljajo bombaz in jorgandžije delajo iz njega odeje in blazine; mutadžije izdelujejo tkane torbe in pregrinjala, čabadžije pa tko koce; sagrakčija ali sagadžije strojijo dlako z govejih kož in kečdžije s to dlako polnijo blazine; tabaci so strojarji in izdelujejo podplate, irhovino in tudi dragoceni safljan; sarazi so sedlarji, ki so svoje slovito blago pošiljali po vsej Bosni; kundurdžije so čevljarji; čurčije krznarji; numdžije svečarji; ekmekdžije peki; kasapi mesarji; dželepcijske trgujejo z živino; ašije so kuharji; čibukdžije izdelujejo čibuke, luledžije pa pipe k njim; mehandžije so krečmarji, kavarnarji pa kahvedžije, prazilci kave se pa imenujejo tahrusičije — kavarnarji namreč niso smeli praziti kave, ker je bilo prazenje kave v Turčiji monopol. Berberji so brivci, glavnikarji pa tarakaje. Taščije so karnoseki, nedžari so mizarji, dundjer je pa zidar, tesar in mizar obenem, da postavi sam hišo od temelja do slemena. Grad-

telji so neimari in tako so se imenovali tudi slavni arhitekti, ki so gradili cerkve in džamije. Samardžije so tovarniki, bardakčije lončarji, fišekdžije delajo patrone, baručije pa prodajajo smodnik. Mudželiti vežejo knjige. Velik del obrti so se učili v islahani, kakor Turki imenujejo obrtno šolo.

Daljši članek je posvečen sarajevskemu muzeju, o samostanih muslimanskih mistikov nam pa pripoveduje razprava »Sarajevske tekije«. Vejsil Čurčić nas seznanja z veliko hišo ugledne muslimanske rodbine, z življenjem v haremu in z raznimi hišnimi opravili. Ilustracije tega članka nam kažejo vso lepoto bogatega muslimanskega doma.

Starodavne ženitovanjske običaje bosanskih Židov je kratko opisal Avram Alarac, Sarajevu v drugi polovici XVII. stol. je pa omenio v dr. Matanovićevem članku o princu Evgenu Savojskem v Sarajevu.

Torej prav zanimiva monografija Sarajeva, razen tega so pa v zvezi s se obdelane razne publikacije in beležke. Ilustracije so prav dobre, cena vedno interesantne ravno za prav nizka, zato si lahko »Narodno starino« vsakdo naroči.

Beležnica

KOLENDAR.
Danes: Sobota, 4. januarja 1930, katoličani: Tr., pravoslavni: 22. decembra.
Jutri: Nedelja, 5. januarja 1930, katoličani: Ime Jezusovo, pravoslavni: 23. decembra, 18. močnikov.

DANASŠNE PRIREDITVE.
Drama: Don Carlos. C.
Opera: Titus.
Kino Matica: Zlato (Dolores del Río).
Kino Ideal: Grof Monte Cristo.
Kino Ljubljanski dvor: Charlie Chaplin kot narkotikar.
Razstava francoske grafike v Narodnem domu.
Plačni večer policijskih sodelavcev v Unioni.

PRIREDITVE V NEDELJO.
Drama: ob 16. »Peterčkov poslednji senec«, ob 20. »Življenje je lepo«.
Opera: ob 15. »Trubadur«.
Kino Matica: Zlato (Dolores del Río).
Kino Ideal: »Grof Monte Cristo«.
Kino Ljubljanski dvor: »Charlie Chaplin kot narkotikar«.
Socijalistični gledališki oder: »Svetnik«.
Film ZKD: »Idealni zakon« ob 11. v kinu Matka.

Prireditve CMD v Narodnem domu.
Razstava francoske grafike.
PRIREDITVE NA PRAZNIK.
Drama: »Bijaka«.
Opera: »Švanda dudak«.
Kino Matica: »Zlato«.
Kino Ideal: »Grof Monte Cristo«.
Kino Ljubljanski Dvor: »Charlie Chaplin kot narkotikar«.

Socijalistični predavanje v Unioni o znamenitih otobih Far Oer. Prireditve SPD.
Razstava francoske grafike v Narodnem domu.
Socijalistični gledališki oder: »Svetnik«.
Film ZKD: »Idealni zakon«.

DEŽURNE LEKARNE.
Danes in jutri: Bahovec, Kongresni trg, Ustaj, Sv. Petra cesta, Hočevar, Spodnja Šiška.
V ponedeljek: Sušnik, Marjini trg, Korak, Gosposvetska cesta.

Da osveteži kri, pije nekaj dni zapored zjutraj čašo naravne »Franz Josefove« grenčice. Od mnogih zdravnikov zapisa »Franz Josefova« vda uravnava delovanje črevesa, krepi želodec, izboljšuje kri, pomirja živce, povzroči, da se človek splošno dobro počuti in da ima jasno glavo. Isto se dobi v vseh drogerijah, lekarnah in specializiranih trgovinah.

Velik uspeh dveh Ljubljancev

V palači berlinske Homophon družbe so izdelali gramofonske plošče baritonista Deržaja ter avtorja in pevca modernih kupletov Bučarja

Ljubljana, 4. januarja. Pred kratkim je povabila berlinska Homophon družba znanega ljubljanskega pevca kupletov, komika, dirigenta in komponista g. Danila Bučarja in pevske slovenskih narodnih pesmi, priznanega baritonista g. Franca Deržaja v Berlin, da izdelajo njima več gramofonskih plošč. G. Deržaj je pel pesmi: Sem fantič z zelenega Stajerja, Kje so moje rožice, En starček je živel kaj ti je deklica, Gor čez izaro, Meglica, Ljubica moja, kaj si strila, Mornar, Pleničke je prala, Rože je na vrtu plela, Bom šel na planince, Hribčki ponižajte se, Pa so fantje proti vasi šli, Spomlad prav lušno je (zadnje štiri v Prelovčevi harmonizaciji).

Prva dva Slovenca, ki ju je angažirala svetovno znana Homophon družba v Berlinu: Franc Deržaj (zgoraj) in Danilo Bučar (spodaj).

monizaciji). Gozdič je že zelen, Ljubca, povej, polje, Po polju pa rožice cvetejo, Katrica, Jagrovska, Oj zlata vinska kaplja ti, Moja kosa je križavna, Ljuba si pomlad zelena, Ena tička priletela, Ti si urce zamudila (zadnje štiri v Prelovčevi harmonizaciji); skupaj 10 plošč. G. Bučar je pel kuplete (katerih tekst in glasba sta večinoma originalna): Japonček, Pesem o vinu (z vmesnim žvižganjem), Osel ni, kozel ni, Nitka, Tacega osla pa še ne, Pri stolni fari, Pod Rožnikom, A le iz daljave, Ja, to sem res Jaka, Od prvega do zadnjega, Johannes in Vsi so prihajali (Deržaj-Bučar); skupaj 6 plošč. Poleg tega je zaigral orkester po navodilih g. Bučarja Jaklov potpourri slovenskih narodnih pesmi »Slovenski biseri«, ki so dali 4 plošče. Skupaj je bilo torej izdelanih 20 gramofonskih plošč.

O potovanju in o snemanju pripoveduje g. Bučar:

Po skoro 30urni vožnji preko Prage sva dospela v Berlin zvečer ob 6. Ker pa sva imela rezervirane le 4 dni za snemanje, sva morala biti na mestu takoj drugi dan zjutraj. V Leipzigerstrasse 77 stoji lepa palača, ki ima v 4 ali 5. nadstropju veliko dvorano za snemanje, razdeljeno z debelim platnenim pregrinjalom v dva dela. V večjem delu se snimajo simfonični orkestri, v

manjšem pa solisti in manjši orkestri (do 30 mož). Po prihodu umetniškega vodje pri snemanju kapelnika dr. Feliksa Güntherja se je delo začelo. Po kratkem razgovoru poskušnja. Prvi je prišel na vrsto Deržaj, ki sem ga spremljal na klavirju. Začetek je bil težak. Glavo pokonci, malo bolj desno, bolj levo, peti mimo mikrofona, mezza voce, visoki toni se pojejo v stran, nikakih podčrtavanj, peti odprto, vokalizacija razločno itd. itd. Taki in enaki nauki so kar deževali, toda dr. Günther se ni razburjal. Dobro je vedel, da snimava prvič. Po nad enournem eksperimentiranju pred mikrofonom smo dovršili prvo poskusno ploščino stran. V par sekundah smo začeli prve tone... Deržaj se je smehljaj, slišal je samega sebe... Dr. Günther in tehnik Winter sta bila zadovoljna. Led je bil prebit. — Snemanje za ploščo je bilo gotovo v pol ure. Winter je ploščo spravil na varno...

Manjša soba poleg dvorane, kjer gospoduje Winter, je natrpana z najrazličnejšimi električnimi aparati in vsa preprežena z žicami. Vstop je strogo prepovedan, pokukali smo vanjo le, kadar so se odprla vrata.

Sledile so še druge narodne pesmi, ki jih je Deržaj zapel s spremljevanjem klavirja. To je trajalo ves dan nepretrgoma do 6. popoldne, torej preko opoldanske ure, ko se navadno oglasi želodec... Drugi dan se je vršilo nadaljevanje v istem pravcu. Orkester je bil pripravljen. Prišel sem na vrsto jaz in končal tretji dan dopoldne. Nato so snimali narodne z orkestrom, Mornarja itd. Četrty dan pozno popoldne je bilo snemanje končano.

Orkester? Prvovrstni godbeniki, zato tudi izvrstno plačani. Našim v Ljubljani se niti ne sanja o takem zaslužku. Celist n. pr. mi je povedal, da ima poleg stalne mesečne plače, ki presega pri nas plačo dvornega svetnika, 50 mark dnevnega honorarja, kadar je zaposlen orkester. In to je običajno najmanj 14 dni v mesecu! Toda zahteva se od njih vse. Saj ni čuda! V Berlinu samem je namreč nad 5000 brezposelnih prvovrstnih godbenikov.

Homophon družba zaposluje tudi 5 muzikov, ki se bavijo le z instrumentiranjem. To delo opravlja tudi dr. Günther sam. Kuplete je n. pr. instrumentiral on, dočim sem mu jaz na licu mesta napravil klavirsko spremljavo. (Not namreč sploh nisem imel, ker se vedno spremljam sam s klavirjem).

Dr. Günther in sploh vsi angažirani užiki so bili izredno ljubezni. Zelo so se zanimali za naše razmere. Naše narodne pesmi so jim bile silno všeč. Pravili so, da smo Slovenci v svojih pesmih otožni in vesele obnem. Dr. Günther je dvopen. O našem Prešernu se je v šali izrazil: »Der grösste slovensche Dichter hat deutsch gedichtet!« Dr. Günther je bil pred leti v Ljubljani ter so mu Slovenci dobro znani. Dobro se še spominja dr. Cerina, ki je z njim študiral na Dunaju, mojstra Hubada in drugih. O Ljubljani je dejal, da ima najboljše vtiče.

Gramofonske plošče so se izvrstno posrečile. Petje obeh naših pevcev je prišlo na vseh gramofonskih ploščah do polne veljave. Lepo zvone Deržajev narodne pesmi — še in še bi jih poslušali; poje jih z velikim umetniškim občutkom, prav kakor bi se zavedal, da gre za naš sloves. Bučar, avtor modernih slagerjev - kupletov, je tokrat prekosil samega sebe. Najboljše je menda Japonček. Leto za letom je pošiljal svojo ženo na oddih v Peking. Iz Pekinga dobi pismo: hitro piši ženki, kako se ti godi; močno sem že v skrbeh zate. Japonček ne bode len — odpotuje v Peking. Stopi nepričakovano v stanovanje in, o groza! zaloti ženko v ljubčkovem obtemu. Ljubimec ga osuplega vrže enostav-

no skozi vrata. Sedem dni premišljuje in obkrojuje Japonček ženo nezvestobo, potem pa izvrši karakiri. Takole se glasi sklepna pesem:

Japonček, nobena
žena ni poštena,
kaj bilo je treba vzeti nož?
Če za vsak grehek
razparal bi se mehek,

karakiri bi napravil
vsak mož.

Japončka, kakor tudi vse ostale kuplete je treba slišati! Samo v Japončku je toliko humorja, da morate ostati najmanj teden dni dobre volje. Melodija vseh kupletov je zelo posrečena. Nič čudnega ne bo, če jih bodo v kratkem povsod prepevali, kakor prepevajo sedaj n. pr. slagerje Krola, Valencia itd.

„Ljubljanski Zvon“ stopa v 50. leto

Iz »Ljubljanskega Zvona« so zrastle malone vse najpomembnejše literarne generacije zadnjih 50 let

Ljubljana, 4. decembra.

Iz prospektu Ljubljanskega Zvona za l. 1930. posnemamo: Ljubljanski Zvon stopa v petdeseto leto. V zdravju razmerah, v kulturno polnovredni dobi bi ta jubilej moral biti

pomemben narodni praznik.

Saj je moderna slovenska književnost stara komaj dobrih sto let, druga polovica te literarne dobe je v vidnejših črtah vsa soobsežena v Ljubljanskem Zvonu. Malone vse najpomembnejše literarne generacije, najjačji oblikovatelji slovenske besede te dobe so vzrasli iz njega. Najsi njegova razvojna črta ni bila vedno tako jasno usmerjena, kakor v prvem desetletju pod Levčevim vodstvom in najsi list ni bil vedno časovno pravilno ubran, da bi stopal vzporedno s tokovi evropske sočasne miselnosti in literarnega ustvarjanja, je vendar teh petdeset letnikov

živa in verna priča slovenskega duha, njega snovanja in prizadevanja, iz katerega se je izoblikovalo moderno slovenstvo. Priča najbujnejših literarnih razmahov, cvetočih pomlad, zrelih žetev, a spet zastojev in upadov, iskanj in negotovosti, kakor so pač fluktuirale dobe človeške duševnosti. Hkrati pa je to list, ki je z svojo tradicionalno zasidranostjo in slovesom seznanjal inozemski, predvsem slovanski literarni in znanstveni svet s slovenstvom, njegovim slovenstvom in duševno kulturo.

Ljubljanski Zvon je bil v vsej svoji preteklosti in bo moral biti tudi v bodočnosti, a je predvsem in z vsvo odločnostjo danes glasilo tiste skupine slovenskih svobodnomiselnih intelektualcev, ki hranilo v sebi živo in neokrnjeno dediščino svojih prednikov:

tistih prednikov, ki so v najtežjih političnih in kulturnih neprilikah z vsvo ostrino svoje glave in tveganostjo svoje osebnosti v dolgem in napornem stoletju izoblikovali malozavedno in malovernno skupino slovenskih Kranjcev, Primorcev, Stažerjev in Korošcev v zavedno narodno enoto slovenstva z vsemi atributi kulturne avtonomne narodnosti ter mu izlikali predvsem njegov jezik, čigar samostojni viri segajo nazaj celo tisočletje in ki ga je narod hranil v sebi s toliko bržnostjo in zvestobo. Iz te zavesti kulturne avtonomnosti svojega naroda se modernemu slovenstvu, ki se je s srčstvom in hrvatskim na temelju človečanstva in demokracije svobodno združilo v skupno politično strugo, odpirajo novi vrelci stopnjevanje svobodne in neogrožene tvornosti, ki bo vsa služila

v prosep in procvit močne, velike, politično enotne Jugoslavije.

To misel je moral Ljubljanski Zvon povdariti ob svojem jubileju. Zakaj v nji le o poroka preteklosti, je geslo naših dni, je voljo prihodnosti. V nji je misel tega jubileja: smisel trudov in naporov teh petdesetih let, smisel poti, ki jo ima Ljubljanski Zvon še pred sabo, zadnji smisel vsakega živca naroda. Rasti iz lastnih korenin, iz svoje glave cvetja roditi sad

Tej osnovni misli slovenskega naroda, slovenske kulture in jezika bo posvečen jubilejni letnik Ljubljanskega Zvona.

Načrt za novi letnik

je v glavnih obrisih naslednji:

Poleg literarno-historičnih reminiscenc iz zgodovine Ljubljanskega Zvona se objavijo estetsko-kritični pregledi beletrističnih, eselističnih in kritičnih prispevkov preteklih letnikov.

Te preglede bodo pisali J. Vidmar, dr. St. Leben in F. Albrecht. Ti pregledi naj bodo kritični obračun sedanjega dela.

Več prostora nego v preteklem letniku bo odstopilo uredništvu

leposlovju,

zlasti prispevkom svojih mlajših sodelavcev.

Miran Jarc je izročil uredništvu daljšo povest »Novo mesto«. V okviru tipične novomeške pokrajine in krog mladega študenta Danijela Bohoriča je pisatelj začrtal pestro in zanimivo sliko generacije, ki je dorasčala in zorela med vojno, snov, ki se je doslej še ni lotil noben slovenski pisatelj. Povest bo našla obilo dovetnih čitateljev. — Slavo Grum se predstavi s svojo igro »Dogodek v mestu Gogij«, ki jo je v preteklem letu nagradilo ministrstvo prosvete. Pisatelj je zajel celo zakotno mesto in ga izoblikoval v fantastično, sodobno pisano grotesko. Poleg številnih posrečenih prizorov je posebno uspešno podano ozračje, ki je tipično za vsa mala mesta, ločena od velikih svetovskih središč, vzlic neki tuji fantastičnosti tipično tudi za naše podeželske trge in mesta. Delo je pisano tako svojsko in sodobno, da bo vzbudilo občo pozornost. Za objavo je avtor dramo deloma predelal in jezikovno opihil. Od istega pisatelja se nadajajo prihodnji kraljši črtic in slik. — Anton Novčan obljavi svojo politično komedijo »Kandidat«. Juž Kozak pa noveli »Služkinja« in »Cirkus«. Oba avtorja sta že stara in draga znanca čitateljev Ljubljanskega Zvona. — Krašje črtice in novele

objavijo še L. Mrzel čigar lirске skice v letošnjem letniku razodevajo resničnega poetu, R. Kresal, B. Kreft, A. Ocvirk, M. Snuderl, I. Zorec in drugi.

Razen izvirnega pripovedništva se predstavijo slovenskim čitateljem nekateri novi najpomembnejši tvorci sodobnih inozemskih literatur,

kakor J. dos Passos, J. Joyce, V. Woolf, J. Green i. dr.

Tako bo skušal list v pripovednem delu nuditi kvalitativno na višjo, najbolj izbrano tvorbo današnjih domačih in tujih pisateljev, ostro usmerjeno v sodobnost.

Prav tako mora biti sodoben

esej

ostro usmerjen v sodobno evropsko. Z evropskih vidikov je treba motriti današnja slovenska nacionalna in kulturna vprašanja, o katerih se je govorilo spradal. Z istih zreliš se morajo ocenjevati posebno naši literarni problemi. Z vsvo rigoroznostjo, ki je naši dobi tako nujna. V tej smeri se bo nadaljevalo delo letošnjega letnika. O teh vprašanjih bodo razpravljali med drugimi J. Vidmar, dr. St. Leben, A. Ocvirk in urednik.

Nadalje bo objavil B. Borko esej o J. Dučiču in M. Križič, Marja Borštnikova bo pisala o nekaterih doslej manj preiskanih straneh o Prešernu. J. Lavrin priobči član-

Pri najstarejšem Ljubljancu

Vpokojeni poštar Peter Cotič je star že 97 let, pa hodi še vsak dan ob lepem in slabem vremenu na izprehod

Ljubljana, 4. januarja.

Lani je umrl Vincenc Jeran, ki mu je manjkalo samo eno leto do stotega leta. Ta je bil lani najstarejši Ljubljčan, z njegovo smrtjo pa pritiče ta naslov poštarju v pokoju Petru Cotiču.

Prijatelj me je opozoril na možakarja. Rekel mi je, da stanuje neke blizu banske palače na Bleiweisovi cesti, natančnega naslova pa ni vedel. Treba je bilo ugotoviti naslov na policiji. V poslopiu policijske direkcije takoj levo je urad, kjer nas imajo sve popisane. Toda, kako dobiti ravno ime našega junaka izmed tisočev in tisočev pol z imeni vseh v Ljubljani stanujočih mož. Izredni prijaznosti gospodičen v uradu se je zahvaliti, da smo ga končno izsledili. Peter Cotič, Bleiweisova c. 7, je bilo zapisano.

— Rojen je pa bil l. 1833, mi je dečala gospodična

— Leto 1833? Ali se niste zmotili, gospodična?

Gospodična nikoli niso sigurne, da se niso zmotile, zato je gospodična ponovno dvignila pol, jo obrnila proti dnevnji luči in pogledala v rubriko »Rojen (kde in kdaj)«.

— Je že prav. l. 1833 je bil rojen.

Nisem mogel več dvomiti, čeprav se mi je zdelo letnica »premlada«. Ob tak letnici mora človek že nekako obrniti možgane in misliti »zgodovinsko«, ne več v perspektivi sedanjosti. Letnice 1840 ali 1841 in 1843 so že nizke in starost v teh letih rojenih možkarjev visoka in že se nam v dvajsetem stoletju rojenim zdelo strašno »stare«. Toda l. 1833 je za nas čisto zgodovinsko. To je bilo torej prvo presenečenje z najstarejšim Ljubljancem. Sledilo je pa še drugo in tretje.

Potrkam na Bleiweisovi cesti št. 7 na vrata mansardnega stanovanja. Bilo je več vrat brez vizitk, toda iz prakse vem, da so vedno ona prava, proti katerim me vodi novinarski nos. Ta je namreč tak, da zavoha že od daleč ne samo hišo žrtve, temveč tudi prava vrata, četudi jih je petero ali šestero pred njim brez vizitk. Potrkam še enkrat in še dvakrat, nihče se ne oglasi. Sosedna vrata se začno odpirati; končno se odpro tudi prva vrata in prijazna stara ženica me vpraša, kaj bi rad. Ko ji povem, mi pove, da gospoda ni doma?

— Ga ni doma?

— Ne, je odšel z doma, vsako jutro odide naj bo slabo ali pa lepo vreme, in se izprehaja po mestu.

— Ali je mogoče? Potem pa najbrž ni rojen l. 1833.

— A kdaj je rojen? Teža vam res ne morem povedati, star je pa 97 let.

— Pa se še vedno izprehaja po Ljubljani?

— Izprehaja se še, o, nogo ima dobre, bolj kot jaz, ki sem trideset let mlajša, samo vid in sluh sta mu opešala. Teško se bosta sporazumela. Jaz mu moram vse napisati, največkrat se pa pogovoriva s kretidami kakor gluho. —

To je bilo drugo presenečenje. 97-letni starček teka po Ljubljani! Presenečenje je bilo tem večje, ker sem bil prepričan, da ga bom našel v postelji, kakor doslej večino starčkov s 70 do 80 leti.

Pred polnočjo sem se vrnil. Prijazna

ke: »Whitman in Březina«. »O tragičnem v umetnosti«, »O realizmu« in »James Joyce«. O Gideu in sodobni francoski in italijanski književnosti bo pisal dr. St. Leben. Znan angleški kritik in esejist Edwin Muir pa je obljubil razpravo o sodobnem angleškem romanu, ki zavzema v evropskih slovstvih danes nesporno najodličnejše mesto. Prof. dr. A. M. Makleov, kriminalist ljubljanske univerze, priobči razpravo »O problemu zločina v ruskem lepem slovstvu in »O šundu«. Dr. N. Preobraženski bo poročal o tekočih problemih v sodobni ruski književnosti, prof. dr. P. Veber pa bo pisal o stihu. — O drami bodo govorili B. Kreft, A. Ocvirk in urednik, o operi St. Oster, o koncertih M. Kogol.

V književnih poročilih

se bodo nova literarna dela kakor letos preselila z isto doslednostjo po izključno umetniškem kriteriju. Pisali bodo J. Vidmar, A. Ocvirk, L. Mrzel, B. Borko, F. Albrecht, dr. Nova rubrika v listku bo Slovenski jezik, kjer se bodo govorili pereči jezikovni problemi, zavračale zablude ter se bo prevodna književnost praktično preizkušala v jezikovnem in stilnem pogledu. Svoje sodelovanje za to rubriko so obljubili doslej že dr. A. Debeljak, A. Sovršč in J. Kostial.

Samo v znamenju notranje pomladitve in poglobitve mora proslaviti Ljubljanski Zvon svoj jubilej. Ta proces osvoboditve in strožje zavestneje usmerjenosti, ki se je pričel že letos, se bo nadaljeval in izvedel v jubilejnem letniku z vsvo doslednostjo.

Naloga kulturno zrelega in zavednega občinstva pa je, da ta stremljenja slovenske revije

materijalno podpre.

Ako priznava kdo, da ima Ljubljanski Zvon v kakršnikoli meri svoje zasluge za slovensko slovstvo in kulturo, je najmanj, kar more storiti ob njegovem jubileju zanj, to, da mu

postane naročnik ter mu skuša pridobiti še novih podpornikov.

List brez naročnikov je mrtev. Narod brez svojih kulturnih glasil je mrtev.

Ljubljanski Zvon velja celo leto 120 Din. pol leta 60 Din, četrty leto 15 Din. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Iz Savla Pavel

Župnik v belgijski vasi H. (lahko bi bila tudi slovenska) je bil zagrižen antialkoholik. V svojih pridvah je rohnel proti alkoholu in posledice pijančevanja je slikal svojim ovčicam v peklenških barvah. Vsem, ki so ga hoteli poslušati ali ne, je neprestano zatrljeval, da bi bila v Belgiji potrebna prohibicija, še strožja od one v Ameriki.

Župnik sam je dajal vernikom najboljše zgled. Pil je samo vodo in če so ga kdaj počastili duhovni bratje s posetom, je prišla na mizo samo studenčnica, kar seveda duhovnim bratom ni bilo po volji, ker so radi skrali božjo kapljico. Sčasoma so se začeli fari v H. vsi ogibati. To pa našega apostola treznosti ni motilo. Nasprotno, s prižnice je še bolj rohnel proti pijančevanju.

Zgodilo se je pa, da je gospod župnik zbolel in treba je bilo poklicati zdravnika. Zdravnik je prišel, pogledal je bolnika in mu zapisal lekarstvo, da bi se počisto spotil. Priporočil mu je, naj popije vsak večer, predno leže spat, skodelico punča z rumom.

— Z rumom! Kaj pa mislite! Za vse na svetu ne! Rumu pa že ne! — se je razburjal župnik.

— Dobro, delajte kar hočete in pokličite drugega zdravnika, — je dejal zdravnik užaljeno.

Ko zdravnika drugi dan res ni bilo, je začelo župnika skrbeti in poslal je donj.

— Doktore, poslušaj bom vaš nasvet, svečano vam obljubim. Toda ka-

ko naj to storim? Čim povem kuharici, bo takoj vedela vsa vas. A kaj poreko moji farani? Sicer pa nimam doma ne rumu, ne sladkorja.

— Prepustite to meni. Jutri vam prinesem rumu in sladkorja.

In res, drugi dan je prinesel zdravnik poln žep sladkorja in steklenico rumu.

— In vendar še ni vse v redu, — je dejal župnik. — Kako priti do tople vode? Kuharica bo hotela vedeti, čemu mi bo topla voda.

— Kaj ne rabite vsak večer tople vode za brizge?

— Ne, Brijem se zjutraj in sicer z mrzlo vodo.

— Nič ne de, odslej se boste brili zvečer s toplo vodo.

In zdravnik je pred odhodom poučil kuharico, kako in kaj je z župnikovim brizganjem.

— Ne pozabite, da se morajo gospod briti zvečer s toplo vodo, — ji je dejal.

Tako je bilo poskrbljeno, da je lahko župnik vsak večer popil skodelico punča z rumom in nihče ni zvedel za to.

Čez nekaj dni je srečal zdravnik farovško kuharico in vprašal jo je, kako se kaj počutijo gospod.

— Gospod se počutijo dobro, toda bojim se, da v njihovi glavi ni vse v redu.

— Kako to? — se je začudil zdravnik.

— Brijem se vsak večer trikrat ali štirikrat in vsak dan zahtevajo po več lončkov tople vode.

Pričunajte k
»Vodnikovim družbi«

Dnevne vesti

— Natečaj za zdravnik. Splošna samoupravna bolnica v Vinkovcih razpisuje natečaj za sekundarni internega oddelka. Prošnje je treba vložiti do 20. januarja.

— Zakon o trgovinski pogodbi z Madžarsko. V »Službenih Novinah« št. 302, z dne 25. decembra je objavljen zakon o trgovinski pogodbi med kraljevino SHS in kraljevino Madžarsko, sklenjeni v Beogradu 26. julija 1926.

— Novi državni proračun. Proračun za leto 1930/31 bo v zakonitem roku do 31. marca sstavljen in uzakonjen tako, da stopi s 1. aprilom v veljavo. V novem proračunu bodo upoštevane tudi banovine odnosno prenos poedinne kompetenc s centralne vlade na banovine.

— Prof. Pupin za pravoslavne cerkev v Ameriki. Prof. Mihajlo Pupin je daroval 10.500 dolarjev, da se poravnajo dolgi episkopskega in metropolitanske pravoslavne cerkve v Libervillu.

— Poroka. Na Silvestrovo se je vršila poroka g. prof. dr. Mirko Hribarja, sina veleindustriala Dragotina Hribarja, in gđe. Vide Jeračeve, hčerke kon. prof. Karola Jerača in pesnice. Kot pričati sta fungirala Franc Haimrihar in prof. Jan Šlais. Novoporočencema želimo obilo sreče!

— Otvoritev telefona Rajhenburg. Dne 27. decembra 1929. je bila pri pošti Rajhenburg otvorjena telefonska centrala.

— Članom društva železniških upokojencev v vednost. Redni občni zbor društva železniških upokojencev se vrši v nedeljo 12. januarja t. l. v salonu restavracije pri Levu na Gosposveti cesti 16 v Ljubljani. Začetek ob 2. uri popoldan, člani vkladno vabljeni. — Društvo žel. upokojencev.

— Ročni zemljevid Jugoslavije z mejami banovin. Založba Učit. dom v Mariboru je izdala minilo letoletje Baš-Dimnikov ročni zemljevid, kateri je bil zaradi točnosti podatkov in lične ter pregledne izdelave zelo dobro sprejet v naših šolah in v javnosti. Zemljevid je v prvi vrsti oro in hidrografičen. Ker je pa bila naša država z aktom od 3. oktobra razdeljena na banovine, so seveda sedaj tudi meje banovin velike važnosti. Podjetju je uspelo, da je v tem zemljevidu vneslo tudi meje posameznih banovin in sicer v novi lila barvi, ki so zelo vidne. S tem bo ustrezno našim šolam in drugi javnosti, ki se zanima za novo razmejitve države.

— Vsem čebelarjem in prijateljem čebelarstva ter raznim knjižnicam priporočamo, da si naroče strokovni list »Slovenski čebelar«, ki prinaša važne čebelarske sestavke in razprave. Če hočemo umno gojiti naše čebele, potem ne smemo biti brez strokovnega čitva. Tudi vodstva knjižnic prosimo, da si naroče naš list in s tem pomagajo propagirati za naše prekrasno čebelarstvo. List izhaja mesečno. Velja letno 40.— Din. Naroča se ga pri tajnistvu čebelarskega društva v Ljubljani.

— Vremensko in zimskosportno poročilo JZSS Bohinjski javlja trdno podlago 10 cm snega, smuka prav dobra v dolini, v višini preko 1000 m smuka idealna. Kranjska gora prav dobra smuka, snega za 10 cm, temperatura stalno pod ničlo. Planica izvrstna smuka. Velika Planina močan severni veter, smuka prav dobra. Pohorje izvrstna smuka. Po poslanih poročilih je sklepati, da je smuka v višinah nad 1000 m najboljša ter ho za prihodnja praznika priporočljivo, da se smučarji izberejo te postojanke. Od tečajev se vršita oba tečaja v Bohinju pri Sv. Janezu in v Kranjski gori ter bosta trajala še do 15. jan. Ta dan začne tečaj pri Sv. Križu nad Jesenicami, kjer je že sedaj izvrstna smuka. Od prijaviteljnih smučskih tečajev je preložen smučski tečaj Sm K Ljubljane na dan 6. t. m. v Planico, mesto v Ljubljani, SK Bratstvo na Jesenicah in Sm K Logatec pa sta svoji tekmi odpravljala.

— Brezplačni dvodnevni smučarski nadaljevalni tečaj na Veliki Planini v dneih 5. in 6. januarja t. l. Koča oskrbovana, smuka idealna, odhod iz Ljubljane dne 4. tm. ob 14. z glavnega kolodvora. Tečaj vodi tajnik SPD g. Ivan Tavčar.

— Smučarski tečaj, ki je bil napovedan pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru od 1. do 10. tm., se bo vršil na pravoslavni božič od 5. do 15. januarja istotam. Prijave je poslali oskrbnici hotela Sv. Janez g. Marici Jerajevi ali na Slovensko planinsko društvo v Ljubljani.

— Planinci pozor! Slovensko planinsko društvo v Ljubljani je sprejelo večjo pošiljko »Planinskih koledarjev za leto 1930«. Koledar je sedaj izpopolnjen. Vsebuje kratak popis vseh tur po naših gorah, kombinacije in čas hoje za vse vrhove in koč, dalje navodila, kako se ima trditelj zadržati, ako mu preti nevarnost, ali če je v nevarnosti, kako se klicati na pomoč itd. Kdor hoče imeti tak koledar, ki je takorekoč neobhodno potreben za turista, naj si ga kmalu preskrbi, ker bodo pošli.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo mrzlo, po megli lepo vreme. Včeraj je bilo po večini kraljev naše države jasno, samo v Beogradu je deževalo. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 11. v Mariboru 7. v Zagrebu in Skoplju 6, v Ljubljani 3,2. Davi je kazal barometer v Ljubljani 771,5 mm. temperatura je znašala —5 stopenj.

— Težka avtomobilska nesreča. Na cesti med Nevešinjem in Mostarjem se je v četrtek popoldne pripetila težka prometna nesreča. Na klanec Grebat se je prevrnil avtomobil podjetnika Tome Govedarice v prepad in pokopal vse potnike pod seboj. Težko je bila poškodovana neka kmetica iz Garčka, ki je v bolnici podlegla poškodbam. Bila je res sreča, da ni bilo več sloveskih žrtev, kajti avtomobil je strmoljavil skoro 20 metrov globoko. Nesreča se je pripetila zato, ker se je hotel sofer umakniti nasproti prihajajočemu vozu, radi poledice pa je avtomobil zdrknil v prepad.

— Velika tatvina dragocenosti v Beogradu. Te dni je bila v Beogradu izvršena velika tatvina dragocenosti. Iz spalnice upoko-

jeneza konzula Ristića so tatovi odnesli šatulo z dragocenim nakitom v vrednosti 350 tisoč Din. O tatovih še ni nobenega sledu. Med ukradenimi predmeti je bila krasna biserna ogrlica, vredna okoli 50.000 Din. Dragocen je bil tudi prstan iz platine, okrašen z osmimi briljanti, ki je bil vreden okoli 60.000 Din.

— Tino Petiera v Dalmaciji. Včeraj popoldne je prispel v Cavtat, svoje rodno mesto, slovit tenor Tino Patiera. Ba je prišel na dopust, ker je njegov oče težko bolan.

Danes velika premijera!

Ljubljenec ljubljanske publike!

Charlie Chapline kot NATAKAR KORL

Popolnoma novo! Za staro in mlado! Še nevideno! Preskrbite si pravočasno vstopnice!

Ob 4., četrty na 7., pol 8. in 9. uri!

KINO LJUBLJANSKI DVOR. Telefon 2730.

— Najstarejša zakonca v Jugoslaviji. Beograjsko »Vremec« poroča, da živi najstarejša zakonca Jugoslavije v vasi Krčedin v Sremski. Zakonca imata po 90 let, skupaj torej 180 let. Gre za kmeta Prokopija Nedeljkovića in njegovo ženo Ljubico. Poročena sta od leta 1860, torej že 70 let. V zakonu sta imela 10 otrok, od katerih živi 6 sinov in 1 hčerka. Najstarejši je star 66, najmlajši 46 let. Starca sta še vedno čila in zdrava.

— Tragedija ruskega emigranta. V Sarajevu je te dni podlegel zastrupljenju z alkoholom ruski emigrant profesor Veevold Kramarevski, star 32 let. Kramarevski je živel v bedi in to ga je tako potrla, da se je udal pijači. Propadla je vedno bolj in zanj rešitve ni bilo več. Te dni je bil v gostilni, kjer je popil steklenico žganja. Nato je odšel na stranišče, kjer pa je nezvesten obležal. Našli so ga mrtvega. Ugotovili so, da se je zastrupil z alkoholom.

— Kriminaliteta v sarajevski oblasti. Lani je bilo v bivši sarajevski oblasti 3136 kriminalnih slučajev, torej 536 več, nego l. 1928. Povečanje kriminalitete gre na račun preganjanja korupcijskih in verižnikov. Okrožno sodišče v Sarajevu je izreklo lani pet smrtnih obsodb.

— Uboj v pijanosti. Na Silvestrovo sta popivala Veljko Jerković in njegov prijatelj Stefan Jurčić v neki gostilni v Samoboru. Jerković se je kmalu preveč nalezl božje kapljice in v pijanosti je začel razsajati. Zato so ga postavili pod kap. Na cesti sta se Jerković in Jurčić sprla in med prepričevanjem Jerković prijatelja sunil z nožem v prsa, da je bil takoj mrtev. Ubijalca so aretirali, zagovarjal pa se je, da je bil popolnoma pijan in da se ničesar ne spominja.

— Uradne ure na sodišču. Pravosodni minister je odredil, da se morajo vse sodišča in državna tožilstva ravnati po novi razdelitvi uradnih ur. Ob vseh delavnikih, izven sobote, morajo poslovati sodišča od 8. do 12.30 in od 15.30 do 18, ob sobotah pa od 8 do 14. Ob nedeljah in praznikih bodo na sodiščih samo dežurni uradniki, predstojniki sodišč pa lahko po potrebi pokličejo v službo tudi ostalo osebje.

Dunajski deklinski pensionat in nadaljevalna šola

Carola pl. Kastaly VIII., Lange-gasse 65.

Vse šolske stroke (jezik, glasba, gospodinjstvo, kuha, umetna obrt, ročna dela, slikanje, sport itd. itd.) Internat, polinternat, eksternat. — Naboljše reference! Moderno, higijenično, komfort. Tekoča mrazla in topla voda.

Pričetek semestra januarja 1930.

Iz Ljubljane

—lj Trgovine na dan Sv. Treh kraljev 6. januarja morajo biti v zmislu naredbе o odpiranju in zapiranju ves dan zaprte. Gremij trgovcev Ljubljane.

—lj Vojaška zglasitev. Po mestu je napeljen razglas vojaškega urada mestnega magistrata o zglastitvi: a) v Ljubljano pristojnih mladeničev rojstnih letnikov 1905 do 1910 in 1912; b) izven Ljubljane pristojnih mladeničev rojstnih letnikov 1905 do 1910 in 1912 ter c) vseh onih starejših obveznikov rojstnih letnikov 1904 do 1880, ki se ne smatrajo več sposobnimi za vojaško službo. Podrobnosti so razvidne iz razglasa, odnosno se lahko zve zanje v mest. vojaškem uradu na Ambroževem trgu št. 7. I. Kdor bi se pravočasno ne zglastil, zapade posledicam vol. zakona.

—lj Umrli so v Ljubljani od 25. decembra 1929 do 3. januarja 1930: Berta Gabrič, služkinja, 25 let, Marini trg 4, Martin Selc, rudar, 70 let, Vidovdanska c. 9, Klemenc Milena, hči kontoristke, 2 meseca, Grajska plan. 1, Jerica Kocijan, zasebnica, 64 let, Osojna pot 3, sestra Einfalt Františka, Marija, usmiljenka, 61 let, Slomškova ul. 20, Alojzij Murgel, sin zdravnika, 6 mesec, Lipičeva ul. 5, Alojzij Virbnik, profesor v p., Wolfova ul. 1, Marija Daško, učiteljica, 80 let, Vidovdanska c. 9, Ana Petrič, žena dninarja, 65 let, Vidovdanska c. 9, Jožef Laznik, župnik v p., 76 let, Zaloška c. 11, V. bolnici: Mirko Bižal, 43 let, pekovski pomočnik, Kolodvorska ul. 20, Ivana Gliha, služkinja, 53 let, Strelška ul. 2, Anton Martos, sin posestnika, 5 let, Kot pri Litihi, Katarina Sodja, žena posestnika, 30 let, Polje 24, Ljudmila Telban, hči posestnika, 10 let, Podjelovo brdo 5, Avgusta Lukež, hči zdravnik, 56 let, Židovska steza 4, Rafael Škofic, sin ključavničarja, 3 meseca, Sp. Gameline, Ana Boršter, učiteljica, 63 let, Most pri St. Rupertu, Marija Nemgar, dninarica, 27 let, Laze pri Planini, Neža Kozar, bivša tov. delavka, 57 let, Kaplja vas, Janez Košak, bivši delavec, 65 let, Grajska

pl. 1, Franc Grosar, vrtnar, 18 let, Tomačvo 18, Anton Juntez, bivši komisionar, 62 let, Vel. čolnarska ul. 10, Anton Blatnik, sin posestnika, 27 let, Blatni vrh 9, Ivan Dodič, dimnikar, 25 let, Kranj, Slavka Dolinar, hči delavca, 4 leta, Orljane 8, Peter Suštar, dninar, 17 let, Pod hrusko 7, Janez Turk, knjgovodja, 50 let, Gosposka ul. 3, Emilija Scheith, gospodinja, 33 let, Dravlje 102, Marijana Mavrovic, žena davčnega upravitelja, 51 let, Kočevje, Stanko Zupan, ključavničarski vajenec, 16 let, Mengeš Franc Jakopič, sin posestnika, 20 let, Peče.

—lj Ehtni plesni tečaj v Kasini ima prihodnjo plesno vajo v ponedeljek 6. tm. 14-n

—lj Plesna vaja Ljubljanskega Sokola se vrši danes v soboto 4. januarja v Narodnem domu, vhod iz Bleiweisove ceste. 17-n

—lj Likanje moške all damske obleke 18 Din. Garderoba lika, čisti, tudi temeljito popravil Walet Express, Stari trg 19. Za prireditve, plesne takol.

Iz Celja

—c Dežurne lekarniške službe v Celju bo imela od danes do vsehvi prihodnjega petka lekarna »Pri orlu« na Glavnem trgu.

—c Klabundov »Krog« s kredo v Celju. V sredo dne 8. januarja ob 20. uri zvečer gostujejo v celjskem mestnem gledališču Mariborčani z mazo Klabundovo kitajsko igro »Krog s kredo«. Vstopnice se dobe v predprodaji v knjižarni Gorčičar in Leokovšek na Kralja Petra cesti.

M. U. Dr. IVIČ STJEPAN

specijalist za gručne ustvarje bolezni, te tuberkuloze odraslih in otrok, ordinira v CELJU, Vodnikova ul. 5 od 9-11 in od 3-5. Laboratorijske preiskave izmočja krvi, stolice, seča md.

—c Vreme. Vreme se je tudi v Celju zadnje dni zboljšalo. Nebo se je zjasnilo, temperatura je ponoči ter v jutranjih in večernih urah znatno padla, čez dan pa stje solnce že tako toplo, da se eneg kar vido topi.

Naš nogomet pred 20 leti

Zanimivi spomini na prve početke našega nogometa — Dve zanimivejši tekmi v Ljubljani

Ljubljana, 4. januarja.

Naš nogomet proslavi v kratkem 20letnico svojega obstoja. 20 let je namreč minilo, odkar so se začeli zbirati na travnikih mladi študenti in bratci žogo. Seveda je bil to takozvani divji nogomet. Sodnik je bil skoro neznana kapaciteta, offside sploh ni eksistiral, »faul« pa je bil zaveda, s katero si igrači niso bili preveč na jasnem. Ker sta bili tehnika in taktika še španka vas, je imela seveda surova sila prednost. Zato je pač najbolj odrezal igrači, ki je bil »kerfok«.

Nekoliko boljše so bile razmere, ko so se pričeli ustanjavljati prvi nogometni klubi. Prvi je bil dijaški Hermes l. 1911., njemu je sledila Ilirija, ki proslavi prihodnje leto 20letnico svojega obstoja, tretji je bil Slovan itd. Da takrat v slovenskem nogometu niso vladale preveč razveseljevalne razmere, je razvidno iz zapisnikov klubske knjige SK Ilirije. Pripetilo se je marsikaj originalnega in zabavnega, obravnavale so se zadeve, ki se nam danes zde smešne ali celo nemogoče. Tako posnemamo s seje dne 12. junija l. 1911.: Klub se imenuje Slovenski Football klub Ilirija. Izraz »nogomet« se rabi lahko v dopisih kot tehnični izraz, nikoli pa v naslovu (!).

Z odbore seje 26. junija: G. Jurman predlaga: Z ozirom na to, da sobe od g. Stupice še nismo dobili, naj se kupi en vagon in istega z dovoljenjem Ljubljanskega Sokola postavi na dirkališče poleg železniške čuvajnice. Sprejeto. (Včasih so se torej igrači zadrževali v vagonu! Kaj pa danes?)

S seje z dne 14. julija: O stanju blagajne poroča g. Est: Dohodki v maju 12 K, izdatki 5 K, preostanek 7 K. V juniju 80.46 K, izdatki 48.87 K, v juliju 57, izdatki 4.70 K. V blagajni je torej 107.67 K.

Z iste seje: Gospodje dijački (!) plačajo za sejo 5 K. G. Jurmana, ako mu čas ne dopušča priti ob določen uri na vežbališče, si izbere namestnika, katerega obvesti pred igro. Ima tudi polno moč, da igralca, kateri bi imel pri igri predolg jezik, izključi za isti večer od igre! (To je bila disciplina, kaj?)

S seje 21. julija. Kratak fragment: g. Jurmana se naprosi, da izbere 11 moč ter iste vežba. Igralci se morajo zavzeti s čestno besedo, da se bodo udeleževali treninga v vsakem vremenu. (Tudi zdaj bi ne bilo napačno.)

S seje 19. januarja 1912: Blagajnik Est poroča o blagajniškem stanju. Natančnega poročila ne more dati, ker še ni prejel vseh plačil plačanih vstopnic. Poudarja, da se je na mesec nabralo na članarini približno 18 kron, najboljši pa je bil v tem pogledu januar, ko se je nabralo celo 33 kron. (Kakor je torej videti, so imeli tudi pred 20. leti blagajniki križe in težave z upniki.)

Drugi občni zbor SK Ilirije se je vršil pri Mraku 23. marca l. 1912. Udeležilo se ga je 8 (sic) članov Ilirije in 4 člani dijaškega Hermesa, ki je bil takrat nekako podrejen Iliriji. Tajnik ni imel mnogo poročati. Povedal je samo, da se je vršilo 12 odborovih sej, da pa so bile vse slabo obiskane. Blagajnik je navedel, da je bilo vseh dohodkov 412 K, izdatkov pa 343 K. Edino, kar je imel poročati gospodar, je bilo, da so goli v dobrem stanju.

Tretji občni zbor je bil že bolj obiskan in posamezni funkcionarji so podali obširnejša poročila. Iz poročil je bilo razvidno, da je Ilirija igrala l. 1913. 8 tekem, med temi tekmo z zagrebko Concordio, katero je porazila v razmerju 3 : 2, tržaške študente v Trstu pa celo z 8 : 0. Leta 1912 je odigrala Ilirija 12 tekem. Dvakrat je igrala proti Haški in izgubila v Ljubljani s 3 : 0, v Zagrebu pa s 6 : 2.

Iz zapisnika seje dne 6. maja posnemamo: 1. maja je gostovalo v Zagrebu prvo moštvo proti Haški in je podleglo v razmerju 1 : 9. V formi, v kakršni sta bila Haški in Ilirija, se lahko ta rezultat smatra za zadovoljiv.

Prav zanimiva je bila seja dne 25. junija l. 1913. Iz nje je bilo namreč razvidno, da so bili tudi slovenski nogometaši punjarji in revolucionarji ter da jim je bila disciplina čisto deveta briga. Tako posnemamo izjavo dr. Laha: Popolnoma odveč je debatirati še nadalje o tej zadevi (gleda tekme s praško Slavijo). Odbor je bil dosegel dilema, pod katero je sedelo 11 igralcev in jo gugalo, kakor so jo hoteli. Toda to se mora spreminjati. Ta rakarna kluba naj se izreže. Tekma s Slavijo naj se odpove, ker s takim moštvom pač ni mogoče tekmovali!

—c Električni tok bo v Celju ukinjen, kakor sporoča ravnanstvo falske elektrarne, v ponedeljek 6. januarja od 9. do 12. ure dopolne.

—c Prevelika mera. Na novega leta zvečer se je brezposelni delavci, 66-letni Jurij K. iz Brezna v konjskem arezu, ob gostoljubnih mizah celjskih novoletnikov tako nabral močne vinske kapljice, da je obležal v snegu na Krekovem trgu, kjer ga je našel kmalu po polnoči službujoči stražnik. Spravljen je bil do jutra na deske v policijskem zaporu.

—c Drzna vlomilca pod ključem. Ob zaključku starega leta sta bila v Gorenjakovi gostilni na Kralja Petra cesti aretirana dva že dolgo iskana in zaledovana vlomilca in sicer 35-letni Vincenc Obrul iz Oplotnice ter 26-letni Anton Škorjanc iz Grosuplje na Dolenjskem. Doim je ostal pri zasliševanju na policijski doledno zakrknjen in ni hotel priznati nobenega hudeodelstva, je mlajši Škorjanc odkrito in akesano priznal, da sta s tovaršem, ki je pravi tip mednarodnega zločinca, izvršila na bivšem Spodnjem Stajerskem kar 4 večje vlome. Včeraj so bili akti izročeni celjskemu državnemu tožilstvu. Drzna plitka sta izvršila tudi znani večji vlom v ljubljansko trgovino Fojkar na Dolenjski cesti, kjer sta odnesla raznega blaga za nad 20.000 Din.

Tekma s praško Slavijo, ki se je vršila 6. julija, je končala z rezultatom 10 : 0, bila pa je ravno razodejela za številno ljubljansko publiko in prijatelje nogometa. Tudi v gmoletnu in moralnem pogledu je ugodno končala.

Dve zanimivi tekmi

Leta 1914., par mesecev pred začetkom svetovne vojne, sta se v Ljubljani odigrali dve prav zanimivi tekmi, ki bosta starejšim gledalcem gotovo še v spominu. Prvič je gostovala reška Olimpija. Ilirija je nasprotnika takorekoč pogazila in je že prvi polčas zabila 8 golov. Goste je to seveda depresiviralo in v drugem polčasu — jih ni bilo več na igrišču. Publiku je zamažala in protestirala. Olimpija je izgubila, kakor bi se vdrla v zemljo. Igralci so jo popihali kar brez plot in naravnost na kolodvor. Takrat je tekma vzbudila različne komentarje in mnogo zabave. Še bolj pa je bila zanimiva druga. Gre za zadevo z

zastrupljeno kavo

V juniju l. 1914. je gotoval v Ljubljani I. Hrv. Gradjanski klub iz Zagreba. Za tekmo je vladalo v Ljubljani veliko zanimanje, saj je bil Gradjanski že takrat renomiran nasprotnik in je Ilirijo na njenih gostovanjih v Zagrebu vsakokrat premagal. Ilirija je gostom priredila prav prearčen sprejem. Tekma se je vršila v navzočnosti par sto razgretih gledalcev, ki so domače vrsto bodrili. Ilirija je zaigrala presenetljivo dobro in v polčasu je bila tekma še vedno neodločena. V polčasu je Ilirija ponudila igračem na mesto limon, kar je bila do takrat običaj, črna kava. To je predlagal eden njenih funkcionarjev, češ, da je videl, da so tudi v Pragi postregli igračem s črno kavo med odmorom. Črno kavo so pili igrači Ilirije in Gradjanskega, toda nastalo je zastrupljenje, seveda samo pri igračih Gradjanskega.

V drugem polčasu je namreč Ilirija prevzela vodstvo in vodila z dvema goloma razlike. Tekma se je že nagibala h koncu in vse kazalo, da bo Ilirija odšla z boljše kot zmagovalce. To so uvideli tudi igrači Gradjanskega. Nenadoma je postalo osemu sialo in se je zgrudil, takoj nato pa se je začel opotekati tudi eden njegovih tovaršev in se preuio je bila tekma končana je Gradjanski, prostovoljno zapustil igr šče, češ, da so bili njegovi igrači zastrupljeni.

Seveda je nastala v hrvatskih listih velika guma tret. Slovincem, češ, da smo hoteli zastrupiti igrače Gradjanskega in da se nam je saro zato posrežilo zmagati. Čelo naši časopisi so nasledili tendenciozno vstevam in zahtevali temeljito preiskavo. Ilirija je podala striktno izjavo, v kateri je točko za točko pobla neomovane in lažnjive vesti in dokazala, da je vse skupaj iz trte zvito. Prvatski listi so polagoma umolkli, molčal je tudi Gradjanski, vendar pa zadeva z zastrupljeno kavo ni ostala pozabljena.

Kmalu po tej tekmi je izbruhnila svetovna vojna, ki je ubila vse javno življenje, prenehala pa je tudi vsako sportno udejstvovanje. Večina takratnih nogometašev je morala na vojno, nekateri so na boljših padli. Šele po vojni je sportno in telovadno gibanje znova oživel in l. 1919 je nastala druga epoha slovenskega nogometa, ki ga je znova oživela Ilirija. V teh desetih letih se je slovenski nogomet dvignil na prav lepo višino. Poprej je bilo v Sloveniji samo par nogometnih klubov, sedaj jih je okoli 50, ustanavljajo se pa še vedno novi.

Boj za ženske nožice

V boj pariških modnih salonov za dolžino krila so posegli tudi tovarnarji nogavic. Ogorčeni so, ker hočejo modni saloni z dolgimi krili zakriti baš njihove izdelke. Po njihovem mnenju je ženska v dolgem krilu kakor Venera brez nog. Zakaj naj bi nankrat izgubila s sveta tako mikava in popolna stvar, kakor so ženske nožice?

Ogorčenje tovarnarjev nogavic je veliko. Napeli so vso svojo iznajdljivost in vse vrste barve, da zatro modo dolgih kril. V boju so posegli z lahimi in težkimi topovi v obliki najrazličnejših barv. Začeli so izdelovati nogavice, ki skoro več ne zaslužijo tega imena, ker so tako tenke, da ne varujejo noge niti prahu, kaj šele mraza. Najnovejši izdelek tovarnarjev nogavic so nogavice, ki tehtajo pet gramov. Lahko si mislimo, kako bodo take nogavice pozimi grele noge.

Moda in ženski kotiček

Tavčarjeva ali Tavčarica?

Pravilno je Tavčarica, kakor govori naše ljudstvo in kakor je pisano tudi v poročnih listih naših prababic

Oh jubileju msgr. Tome Župana je častna dvorna dama ga. Tavčarjeva v našem listu sebe imenovala prav po domače Tavčarico. Če bi bila tako rekla katerikoli svoji prijateljici, bi ji bila krona padla z glave. Vsaka bi bila mislila, da jo s tako vulgarnim imenom hoče ponižati. Bila bi skoraj vsaka dama užaljena, zakaj Tavčarica je vsaka kmetica, Tavčarjeva se pa sme imenovati, podpisovati in si s tem imenom dati tiskati vizitke le inteligentna gospa. Če je sama ni inteligentna, pa mora biti vsaj žena inteligentnega soproga ali pa sploh gospa. Skratka Tavčarica, Majaronka, Zbaničica in Zaplotnica ni fino, ker je gosposko le Tavčarjeva, Majaronova, Zbaničova in Zaplotnikova. Ker je Zaplotnikin mož tudi doktor, zdravnik ali svetnik, zato je gospa doktorica in svetnica. Zakaj pa sedaj ni doktorjeva, zdravnikova in svetnikova?

Velepoštovane dame, če dovolite in izvolite, pa poslušajmo, kako govori narod. Na kratko vse ženske imenuje Ongava, potem pa loči Dolinarico od Dolinarjeve, Poljančevu od Poljanke, mesarjevo od mesarice in sosedovo od sosedice ter gruntarico od gruntarske.

Ampak dvorni dami vendar ne smemo reči Tavčarica, oporekate, češ, da je to nedostojno. I, zakaj pa ni nedostojno, da je pokojni soprog Tavčarice pisal o Špikramarici, svoji sorodnici, in o Židanki, saj je bil vendar slovenski veljak in pisatelj s prav tankim ušesom za jezik. Svoje čene in ljubljanskim gospi vendar ni hotel prezirati in zaničevati, kaj šele žaliti. Nikakor ne, pisal je pa zato tako, ker ni bil škric. Ali se morebiti dvorna dama izraža prostosko, če svoji tovarišici pravi gospa Ristička in gospa Dundjerska?

Torej Srbi niso tako gosposki, kakor smo mi, ampak samo pomislite, kako bi vas dvorna dama pogledala, če bi jo klicali Dundjerskova ali Rističeva? Dolj namreč vedno pišejo in govorijo le Pašička, Živkovička itd., ker pač tako govori tudi narod. In zato, ker na afektirano gosposko prav pot milim bogom nič ne dajo.

Odkod smo mi prišli do tega prisiljenega imenovanja, res ne vem, saj tudi Rusi gosposkino pravijo Pavlovna. Pač, srbski kmet pravi Jovanovi ženi na kratko Jovanova — ali žena, čeprav je žena starejšine največje zadruge, ni nikdar gosposkinja in niti sesti ne sme za mizo. Vsi moški v hiši so daleč pred njo in vsakemu moškemu gosposka mona poljubiti roko. Srbska kmetica je pač še brezpravna in le zato pri hiši, da rodi sinove — gorje, če same hčerke — da gara in streže moških v hiši. Če pa nima otrok in postane vdova, ne najdejo kmeta, ki bi taki ženi kaj zapustil. Bila bi največja sramota. Jovanova je le Jovanovo blago in Jovanova dekla. Spoštovana je le Jovanova mati, a tudi ta ne sme k mizi razen ob izrednih prilikah.

Mislím, da se naše narodno žensstvo ni potegovalo za take pravice in časti, ko so se dame imele nazivati za Poljančevu in Hribarjevo. Saj je vendar tudi pri nas Hribarjeva vedno le hči ali dekla, gosposkinja je pa vedno Hribarica.

Čeprav tudi v poročnih listih in na nagrobnih napisih naših prababic vedno čitamo le Tavčarjevo in Dolinarico, vendar smo pričeli in še danes pišemo Tavčarjeva in Dolinarjeva. Preverjen sem, da ni nobene narodne dame, ki bi hotela voljati za deklo ali pa celo za hčer svojega moža. Prav težko je pa tudi uganiti, če omožena dama na kakšno tiskati tudi svoje dekliško ime. Kako se torej piše gospa Adela Lipovec-Hrastarjeva? Navadno je njen mož Hrastar in je le rojena Lipovec, torej Lipovecva, ki je postala Hrastarica.

Aha, še nekaj imate! Seveda, če pišete Tavčarjeva, vedno mislite, da je to Tavčarjeva gospa. Gotovo je pa tudi Pipa Tavčarjeva hči njegova, Micička pa opravljaj preslice na Visokem. Dosedaj še nameram videti vizitke, kjer bi bilo tiskano: Gospa Franja dr. Tavčarjeva — tako bi

bilo pravilno, ali sedaj imamo paragraf, da moramo uradnice imenovati gospa.

Pa si mislite zaslužno učiteljico, ki pač še ni omožena, pa je vendar že v letih in je po vsej pravici gospa, pa mora biti le — očetova hči, torej Logarjeva, čeprav bi samostojni dami mnogo spoštljivejše pristojal naslov Logarice.

Ta za vsako omoženo ali samostojno slovensko damo premalo spoštljivi naslov, je pač še iz onih časov, ko se je pojavila po čitalnicah prva zavedna slovenska družba. Neznansko gosposki smo bili tedaj in hoteli smo biti seveda tudi nobel in fini. Tavčarica in Hrastarica je bila pa vsaka kmetica. To ni moglo biti, če ne slovenske dame ne bi bile enakovredne nemškimi »gnädige Frau Wachtmeistere« — pa smo pričeli afektirati, kakor še danes škrici in neizobražene goske afektirano naglašajo Kóváč, Dólene itd. Ze tak naglas je vizitka, s kako duševno potenco smo se srečali.

Častno dvorno damo gospo Tavčarico in njeno gospo hčerko Pipa, kakor vse druge dame pa prošim odpustanja, če sem jih imenoval za zgled, obenem pa želim, da bi bile vse narodne dame samostojne gosposkinje, tako samostojne in na svoje domacije ponosne, kakor so na kmetih naše Dolinarice, Hrastarice in Visočice.

A. G.

„Brez predsodkov“

Naša doba je baje brez predsodkov. Če pa pogledamo malo globlje v naše razmere, vidimo, da to ni res. Posebno moderna ženska je »brez predsodkov« samo iz nujne potrebe ali pa na ljubo modi, pa še to samo na zunaj. V svoji notranjosti je pa ostala zvesta starim predsodkom. V tem tiči eden vzrokov, zakaj se samostojne ženske tako lahkomišlno poročajo. Večina modernih žensk namreč ni tako daleč brez predsodkov, da bi se odločila za svobodno ljubezen. A ker so zveste starim predsodkom, nočejo ostati stare device. Naziv stara devica je sicer že izgubil, vendar pa še ne tako, da bi se ga ženske ne bale. Znano je, da si izbirajo dekleta poklice večinoma samo iz potrebe in toliko časa, dokler se ne poroče, ali pa za primer, da bi se ne poročile. Mnoge grede v službo tudi zato, ker upajo, da se bodo kot samostojne lažje in boljše poročile. Poročiti se je pa glavno prizadevanje vsake in tudi dobro situirane samostojne ženske, čeprav ima namen ostati v službi tudi po poroki. V službi ostane, če ima kdo voditi gospodinjstvo ali če zasluži toliko, da lahko najame gosposkinjo. Mnoge ostanejo v službi tudi zato, ker moške pre malo zaslužijo. Pretežna večina pa noče zapustiti službe zato, ker jim gospodinjstvo ne diši.

A to je zopet predsodek, ki je še vedno zelo razširen. Duševnemu delu daleje prednost pred ročnim, češ, da je lažje in dostojnejše. Najboljši dokaz imamo v prenapolnjenih dekliških šolah in pisarnah, na drugi strani pa v pomanjkanju dobre ženske služinčadi. Imeti dobro službo je sicer moda za zelo bogata dekleta, toda v srednjih slojih velja poklic še vedno za nekaj ponižujočega. Ljudje poretke, da hčerke ne moremo preživljati, si mislijo roditi. Pa tudi vsako težje ročno delo velja za ponižujoče. Malokdo verjame, da opravljaj žena vsa domača dela iz veselja do gospodinjstva, ne pa iz finančnih razlogov. V najboljšem slučaju smatrajo tako ženo za čudakinjo. Kljub vsem modernim geslom še vedno ni izginil predsodek, da rodbina ni »nobel«, če nima služkinje. Bogastvo in visok družabni položaj se še vedno najbolj cenijo in zato se ljudje za oboje najbolj potegujejo. Če nimajo ne enega ne drugega, se pa zlažejo, da imajo. Moderni principi v gospodinjstvu se zelo počasi uveljavljajo. Večina žen opravljaj gospodinske posle v glavnem tako, kakor so jih opravljale naše prababice.

Res je, da je zdaj težko dobiti dobro služkinjo, a če je že dobra in zanesljiva, jo je treba drago plačati. Toda tudi nova organizacija gospodinjstva dela nikakor ne pride do veljave. Pomivati posodo samo enkrat dnevno, brisati tla samo s čunjjo, kuhati večerjo pri obedu, vse to so stvari, nad katerimi dame brez predsodkov strme. Raje imajo razpokano kožo na rokah od neprestanega pomivanja posode, raje so ves dan zaposlene tako, da nimajo prostega trenutka ne za moža, ne za otroke, ne zase, nego da bi organizirale gospodinjstvo po modernih načelih. Naša doba še vedno ni brez predsodkov.

Perilo Parižank

Vsaka Parižanka, pa naj bo iz najvišjih ali srednjih slojev, posveča veliko pozornost svojem perilu. Najboljši dokaz so veliki magazini, kjer se dobi enako lepo narejeno in s čipkami okrašeno damsko perilo, kakor v najlogantnejših trgovinah. Izložbe, v katerih je razstavljeno perilo za elegantne dame, so naravnost pravljice. Tu so zbrani najkrajše in vsi vzorci damskega perila in človek bi mislil, da so same kombinacije čipk z blagom. Mnoge praktične dame bi se čudile, če bi jim povedali, da je vse to luksuzno perilo po pretežni večini nočno. V izložbah so tudi cele postelje, ki harmonirajo po barvi posteljnine, pa tudi v blagu s perilom.

Pariz je zdaj poln novih vzorcev damskega perila. Tu vidimo kombine za večerne obleke, ves iz najfinejših čipk, v pasu zelo ozek tako, da je pas samo naznačen, čez pas se čipke močno prilagajajo telesu, pod pasom se pa kombine razširijo v zvončasto obliko krila. Stara moda se vrača, kajti takoj pri kombinaciji vidimo bogato okrašeno srajco s hlačami, ki so tudi narejene po novem kroju tako, da se zde širše. Novost so tudi hlače iz čipk, narejene tako, da se zde že na prvi pogled kakor zvončasto krilo. Vse to luksuzno perilo se nosi samo pod večernimi oblekami. Drugeče je pa modno perilo zdaj iz batista, krepčesina, krepčastina, krepčoržeta in opala. Najbolj priljubljena barva je žolto roza, blede žolta, posebno odtenek blede zelene in blede modre. Prevladuje pa roza. Čipke so beige ali ecru. Včasih so čipke na muselinovi podlogi in pogoste so dolge muselinove kombinacije pod dolgo večerno obleko, ki so v pasu močno razširjene. Perilo iz krepčesina ali krepčastina je bogato okrašeno z modernimi vzorci. Posebno elegantno perilo je tudi plisirano. Na dnevnih kombinacijah se pojavljajo številne aplikacije iz žoržeta.

Parižanke nosijo tudi podprsnike iz trakov ali čipk. Trakovi so svileni, krepčesinasti ali satenasti in so prepleteni v kvadratih, da je podprsnik trdnosti. Podprsnik iz čipk je bodisi beige ali ecru barve, čipke so goste in zelo finega vzorca. Sestavljene so tako, da tvorijo popolno obliko prsi, pod prsi se pa tesno oprijemljejo telesa. Podprsniki se pripenjajo na pas okrog in okrog tako, da tvorijo s pasom trdno kombinacijo stenzika. Moda si prizadeva, da bi dame nosile trdne životke in pasove, kakor so jih nosile v starih časih, samo da zdaj ni v njih ribjih kosti in raznih drugih trdih opor, temveč je vse iz gume, da je bolj elastično in da dame ne ovira pri hoji. Nočne srajce so zopet bogato okrašene s čipkami in segajo navadno do pasu. Srajce so brez rokavov in se zaključijo s širokim robom iz čipk in so mnogo daljše, nego so bile doslej. Vse so v pasu ozke, nekateri vzorci so preprosti tudi s trakovi. Trak mora biti širok in zavezan v veliko pentljo z dolgimi konci. Pas v barvi navadno ne harmonira s srajco. Na roza srajco pride modri pas, in nasprotno.

Perilo novih vzorcev je torej pripravljeno, ženski svet se pa ne bori samo proti njemu, marveč tudi proti dolgemu krilu. Toda favoriti mode so navdušene nad temeljito izpremembo. Ženski svet pa mora samo čakati, kako odločijo modni diktatorji. Pižame za noč so prišle iz mode.

Spominjajte se slepih!

Spočetka jim Aljoška ni bil po volji — malo preveč kmečki je bil: siromašno oblečen, vesti se ni znal, vse ljudi je tikal. Toda kmalu so se mu privadili. Na vsako delo so ga lahko poslali, vse je delal rad in hitro, brez počitka je opravljal eno delo za drugim. Čim bolj je delal, tem več dela so mu naprtili. Gospodinja in njena mati, domača hči in sin, vianek iz trgovine in kuharica, vsi so ga pošiljali zdaj sem, zdaj tja, naročali so mu to in ono, vse je moral delati on. Nепrestano se je razlegalo: — Skušaj tja, klada! — ali: Aljoška, prinesi mi to in to... kaj, pa vendar nisi pozabil? Le glej, Aljoška, da ne pozabiš in da bo brž storjeno!

In Aljoška je begal, delal in se trudil, da je bilo vse pravočasno opravljeno. Pri tem se je pa neoprestano smehljaj. Bratove škorjane je kmalu raztrgal in gospodar ga je ozmerjal, da hodi v raztrganih čevlji, iz katerih mu mole prsti. Naročil je kupiti mu na seimu nove škorjane. Škorjnji so bili novi in Aljoška jih je bil vesel, toda noge so bile še vedno stare in zvečer so ga tako bolele od beganja, da se je jezil na nje. Aljoška se je bal, da se bo oče jezil, ko mu trgovec odtegne od fantove plače za nove škorjane.

Kaj je potrebno za domače ognjišče

Za udobna domača ognjišča so potrebni samo pošteti, vestni in značajni možje in žene

Nekoč sta živel fant in dekle, oba lepa in inteligentna, toda siromašna. Ljubila sta se in sklenila zakonsko zvezo, čeprav nista imela denarja. Prva leta je silil poklic moža seliti se iz kraja v kraj, iz stanovanja v stanovanje, dokler se zakonca nista trajno naselila na enem kraju, ko sta imela že štiri otroke. Stanarina je bila visoka, dohodki pa piči. K sreči je umrl bogat stric in jima zapustil nekaj premoženja in čedno hišico z velikim vrtom, ki je postala raj za njune otročiče. Dober prijatelj je čestital zakoncem, rekoč: Zelo me veseli, da sta končno našla svoj dom. — Ne, — sta odgovorila zakonca, — nista ga našla šele zdaj, temveč sva ga vedno imela. Pač pa naju veseli, da imava končno dom, v katerem si lahko urediva domače ognjišče.

Te besede so ključ k odgovoru na vprašanje, kaj je potrebno za domače ognjišče. Potrebna sta v prvi vrsti dva človeka, čeprav si lahko ustanovijo prijetno domače ognjišče tudi en sam, če ima to, čemur pravijo Američani »homemaking instinct«, smisel za dom. Toda človeku ni dobro samemu in to velja tudi za zasebno življenje morda še bolj, nego za družabno. Dva prijatelja ali dve prijateljici, ki se dobro razumeta, si lahko uredita zelo prijetno in udobno domače ognjišče. Najprijetnejše in najudobnejše je seveda domače ognjišče moža in žene, ki se ne razlikujeta preveč po značaju in navadah, ki se ljubita in podpirata tako, da postane skupno življenje res kotiček, v katerem najdeta oba radost, zadovoljstvo in mir. Za prijetno domače ognjišče otroci niso nujno potrebni. Zakonca tvorita rodbino šele, če se izpremenita v očeta in mater in če se temu primerno preuredi tudi njuno skupno življenje. A kaj je potrebno, če si hočeta dekle in fant urediti domače ognjišče? Potrebno je najprej, da se zaljubita drug v drugega. Brez ljubezni so izgledi na srečno zakonsko življenje zelo problematični. Poleg tega morata biti pripravljena na razne neprijetnosti, ki jih prinaša vsako življenje, torej tudi zakonsko. Ločitev za zakonca ne sme pomeniti prijetnega izhoda iz neprijetnega položaja, temveč najstrašnejšo tragedijo, ki more morda zadeti druge nesrečnejše, za njun zakon je pa izključena. Končno morata biti že po značaju taka, da ni nobena žrtev za drugega prevleka, da se tudi v najtežjih trenutkih medsebojno podpirata ter delita dobro in zlo. Seveda bi bilo napačno, če bi eden žrtev samo doprinal, drugi pa samo sprejemal.

Recimo, da sta oba izpolnila te pogoje. Ali mislite, da lahko stopita brez strahu pred oltar? Kaj še! V življenju je še mnogo drugih pečin, ob katerih se lahko krhko zakonska sreča razbije. V nekem ameriškem družinskem listu je bil priobčen nedavno članek zakonske žene, ki trdi, da se lahko fant in dekle srečno poročita samo, če izpolnita v članku navedene zakonske zapovedi, ki se razlikujejo od Mojzevih zapovedi v tem, da je bilo teh samo deset, dočim je zakonskih najmanj petdeset. Po teoriji dotične Američanke bi ne odpadel na tisoč zakonov niti en srečen zakon, ker je izključeno, da bi madi ljudje izpolnili toliko zapovedi. Američanka med drugim priporoča, naj se ženin točno informira o razmerah, v katerih je živena njegova bodoča žena do poroke, kar naj stori tudi nevesta. Poleg tega naj bi se ženin in nevesta točno informirala o značaju in lastnostih roditeljev, kar je zelo važno glede na fizično in duševno dednost. Oba naj bi si tudi odkrito povedala, kakšne nazore želje in zahteve imata glede zakonskega in rodbinskega življenja. Sporazumela naj bi se glede vzgoje otrok in pridobivanja življenjskih sredstev, odkrito naj bi si priznala, če sploh hočeta

imeti otroke, če ima on ali ona kake denarne obveznosti, če mora podpirati svoje starše itd. Zelo nespametno je, če si kakega fant in dekle pred poroko samo dobre lastnosti, odnosno če se delata boljša, nego sta v resnici tako, da vidita drug v drugem popolna bitja in pričakujejo od zakonskega življenja same prijetnosti in radosti. Enako nespametno je tudi sistem, katerega se drže nekatere mamice, da ujamajo ženin pod pretežo, da je hčerka bogata nevesta in da dobi lepo doto, po poroki pa nočejo izpolniti svoje obljube, ker je ne morejo ali pa, ker so lakomne.

Torej popolna odkritost in se priporoča vsem, kdor noče doživeti v zakonskem življenju bridkega razočaranja. Ljudem, ki se medsebojno tako dobro poznajo, se pa sploh ni treba bati tako zvane slepe ljubezni, ki vidi v predmetu svojega oboževanja največjo in absolutno popolnost. Njihova ljubezen je treznejša, objektivnejša in praktičnejša, zato je pa stanovitna in trajna. Slepe ljubezni so deležni večinoma samo spretni priljenci in izdajalci, ki znajo s svojo zunanostjo in pretirano uglednostjo premamiti žensko srce. Toda taka ljubezen vodi samo v razočaranje in ne more ustanoviti srečnega doma. Že davno so minili časi viteških Cyranov in mušketirjev, ki so oboževali in obhajovali dame svojega srca kakor boginje in svetnice. Zdal živimo v praktičnem stoletju, ko nam niso več potrebne boginje in svetnice, ne junaki in idealni vzori moške popolnosti. Za udobna domača ognjišča in srečno zakonsko življenje so potrebni zdaj samo pošteti, vestni in značajni možje in žene.

Večerne obleke

Pravi večerni toalet z večernimi čevlji in po modi z dolgimi glave - rokavicami naše dame prav za prav ne potrebujejo, ker se zelo redko pripeti, da so nujno potrebne. Za pretežno večino družabnih prireditev zadostujejo pri nas navadne večerne obleke brez rokavov. Treba je torej premisliti, ali je sploh potrebno, da si dama iz srednjih slojev nabavi razkošno toaleto, ki spravi iz ravnotežja njen odnosno možev proračun. Kakor k drugim oblekam jesenske in zimske sezone, spadajo tudi k večernim čevlji, nogavice, perilo, rokavice in plašč. Brez njih obleka ni mnogo vredna, z njimi se pa izdatki najmanj podvoje. Najbolj žalostno pa je, da se lahko nosi taka obleka pogosto samo dvakrat ali trikrat in sicer samo tedaj, če je družba nova, kar se zgodi redko. Večinoma srečamo na družabnih prireditvah vedno iste oblake. Moški imajo lahko, kajti smoking in frak im zadošča za družabne prireditve skozi vse leto. Pri damah je pa drugače.

Na prvi pogled je poljaž gje večernih oblek brezupen, a vendar se da to Kolombovo jajce pravilno postaviti. Črna večerna toleta ima vedno to prednost, da je skromna in decentna. Zato se odloči vsaka praktična dama za črno obleko. Če ni dovolj efektna in pravilna, se lahko poveča njena efektnost s srebrnim šalom ali kratkim plaščem, pod katerim postane obleka takoj drugačna. Lahko jo tudi okrasimo z vencem lepo narejenih čajnih rož. Spretno roke okrase črno večerno toaleto tako, da jo lahko obleče dama večkrat, ne da bi se ji poznalo, da je vedno v isti obleki. Najmodernejša je letos črna - bela kombinacija, pa tudi črne plesne obleke s krvavoderčimi čevljički so zelo v modi. To, kar bi bilo pred leti še greh proti duhu mode, namreč spajanje črne z drugimi barvami, je letos lepo in moderno. V prihodnji sezoni si bodo pa dame lahko preneardile te velike v male večerne obleke, prikladne za gledališče, koncerte in družabne prireditve v ožjem krogu.

Lev Nikolajevič Tolstoj:

Aljoša Piskrček

Aljoška je bil mlajši dveh bratov. Zdevek »piskrček« se ga je bil prijel zato, ker ga je mati nekoč poslala k diakonovi ženi po lonček mleka, pa se je spodtaknil in ga razbil. Mati ga je naklestila, toda vaški paglavci so ga od tistega dne dražili s »piskrčkom«. Aljoška Piskrček — tako je nastal njegov zdevek.

Aljoška je bil mršav dečko z velikimi uhlji. Vaški paglavci so ga dražili: »Aljoškin nos je kakor pes na grču.« V vasi je bila šola, toda učenje Aljoški ni šlo, pa tudi časa ni imel za take reči. Njegov starejši brat je bil pri trgovcu v mestu in Aljoška je že od mladih nog pomagal očetu. Bilo mu je šest let, ko je s sestrico že pasel ovce in krave na pašniku, a ko se je malo potegnil, je moral pasti konje noč in dan. Kot dvanaestletni fantič je že oral in vozil gnoj na njive. Močan ni bil kdove kaj, pač pa priden. Vedno je bil vesel. Paglavci so se mu smejali, Aljoška je pa molčal ali se je pa smejal z njimi. Če ga je oče našeskal, je molčal in poslušal, komaj ga je pa nehal šeskat, se je zasmejal in prijel za delo.

Aljoša je bil star devetnajst let, ko so mu vzeli brata k vojakom. A oče je dal Aljošo na bratovo mesto k trgovcu za hlapca. Aljoši so dali stare bratove škorjane in ga odpeljali v mesto. Ni se mogel dovolj nagledati svoje paradne obleke, trgovca pa ni bil zadovoljen z njegovo zunanostjo.

— Mislím sem, da mi daš namesto Semjona pravega človeka, — je dejal trgovec in premeril Aljošo od nog do glave, — ti si mi pa pripeljal nekakšnega smrkovca. Čemu mi pa bo?

— Vse zna. Zapreže ti in odpelje, kamor bo treba, a za delo je tič, da malo takih. Samo zdi se kakor bič, v resnici ima pa krepke žile.

— No, bomo videli, ko si ga ogledam pri delu.

— A kar je največ vredno — ne odgovarja. Zelo marljiv je.

— Pa naj bo. Pusti ga tu.

In Aljoša je ostal pri trgovcu. Trgovčeva rodbina ni bila velika: gosposkinja, stara mati, starejši oženjen sin, bolj skromne izobrazbe, je vodil z očetom trgovino, a drugi učeni je bil že dovršil gimnazijo in je bil na univerzi, od koder so ga pa spodili in tako je bil sedaj doma. Poleg teh je bila še hčerka, dekletce — gimnazistka.

je pa stari samo ozmerjal, da je tako hitro raztrgal čevlje.

Ko si je bil prihranil že dva rublja od napitnine, si je kupil po kuharicinem nasvetu rdečo pleteno jopico in ko jo je prvič oblekel, je kar poskakoval od veselja.

Aljoša je govoril malo in če je že govoril, je opravičil hitro. Molitev sploh ni znal. Molitve, katerih se je bil naučil od matere, je bil že pozabil, vendar je pa molil jutraj in zvečer — molil je samo z rokami in križal se je.

Tako je preživel Aljoša poldrugo leto in tedaj, v drugi polovici drugega leta, se mu je pripetil najčudovitejši dogodek vsega njegovega življenja. Dogodek je bil v tem, da je ves začuden opazil, da so poleg navadnih stikov med ljudmi, izvirajočih iz potrebe enega ali drugega, še čisto posební stiki. Ne gre samo za to, da osnaži človek drugemu čevlje ali zapreže konje, temveč da je človek kar tako tebi nič meni nič potreben drugemu človeku, da čuti potrebo ustreči mu, spregovoriti z njim prijazno besedo, in da je on, Aljoša, tudi tak človek.

To je spoznal na kuharici Ustini. Ustinja je bila sirota, mlado dekle, marljivo kakor Aljoša. Aljoša se ji je za-

Najštevilnejša in najbolj občutljiva družina

Operni orkester je svet zase — Godbeniki se ne razlikujejo samo po instrumentih temveč tudi po značaju

Ljubljana, 4. januarja.

Najštevilnejša in najbolj občutljiva, a tudi najbolj ubogljiva naša družina je — operni orkester. Ima 34 družinske poglavarje, od katerih godé vsak po svoje, kakor je to pač navada v vseh družinah. Toda ko se dvigne nad njihovimi glavami palica, ki ni brezovka, a užene številno družino, je ta najštevilnejša družina tudi najubogljivejša.

Ampak pasana in pestra je ta družina. Pred leti je bila pravica Panerropa, vse narodnosti so bile v njej zastopane. Danes so domačini že v večini, ostali so se pa nam tako prilagodili, da se počutijo med nami kakor domači. Sicer je pa zanimivo, da je muzika nekako tako internacionalna, kakor znanost. Kdor pozna poševanico in višjo matematiko muzike, kar so note, zasira lahko vse. Kakor številke, so tudi note nekako internacionalne, samo s to razliko, da more človek s pomočjo not izraziti svoje najgloblje bistvo najbolj neposredno tako, da je glasba najbolj kosmopolitsko in hkrati najbolj individualno umetnostno področje.

Mnogo članov našega opernega orkestra je igralo še v Filharmoniji pod znamenitim dirigentom Talichom.

Orkester, iz katerega se razvijajo po operi akordi in melodije. Vidimo, kako dirigentova palčka kakor z magično silo vodi vse instrumente pod seboj, ki utripajo v harmonijo z njenimi takti. Kar je pa največje čudo, je pa seveda ravno to, kar imenujemo glasbeno umetnost, katero more orkester reproducirati kot enota in celota umetnost, ki nam seže najgloblje.

Dirigent g. Niko Stritof mi je na kratko odkril dušo svoje družine. Rekel mi je: »Kaj je orkester? Družina. To so občutljivi otroci, ki so polni ljubezni do svojega instrumenta in hočejo svobode, predvsem svobode. Toda, kadar gre zares, pri premijerah, tedaj pa se odkrijem pred njimi, tedaj me ne zapustijo!«

Samo tihi, ki je že kedaj videl, koliko vztrajnosti in ljubezni zahteva nastudiranje kakšnega glasbenega dela od dirigenta in vsakega posameznika v orkestru, more šele pravilno ceniti to družino. To je svet zase, svet najsubtilnejše umetnosti, ki zahteva največjo udanost in ljubezen! In to človeka še posebno prevzame, ko opazuje to družino, te otroke glasbene umetnosti. Že ta velika ljubezen, ki veje iz orkestra, človeka poplemeniti in ga dvigne. In ko prideš od tod v vsakdanje življenje, se ti zdi, kakor da si v drugem svetu brez ljubezni.

Godala — jedro orkestra

Okoli dirigentovega vzvišenega pulsa se de člani orkestra z godali, ki predstavljajo nekako jedro in ki vodijo. To so prve in druge violine, viole, čela in kontrabasa.

Takoj na levi dirigenta ima svoje mesto koncertni mojster prof. I. Trost, ki vodi prve violine. Na njegovo prošnjo zaigra prvi oboist ton »a«, po katerem uglašijo vsa godala. V neposrednem krogu okoli dirigenta so še prvi violinisti markantni prof. Jeraj, g. Zupančič, g. Šusteršič, ki je Benjamin med njimi in g. Jakel, najstarejši član orkestra, ki je lani praznoval 30-letnico.

Druge violine vodi glasovodja Matija Bravničar, ki že pohujšuje našo opero; druge violine igrajo še g. Stanič, g. Priatelj, g. Lesjak in g. Vojšič.

Petim prvim in petim drugim violinam se pridružijo še trije violisti: g. Kantor kot soloviolist ter g. Bajda in g. prof. Ivančič, dva čelista: solocelist g. Müller in g. Ferstnik ter dva kontrabasista: g. Kreisinger in g. Medved.

Teh 17 godbenikov z godali tvori torej vodilno jedro orkestra, imajo torej večino v orkestru in so v splošnem manj dostopni in praktično misleči ljudje. Psiholog tipov med godbeniki R. Kiečles vsaj tako in pravi tudi, da imajo violinisti navadno pogrižene nohte na levi roki in ljubijo posebno vrsto ovratnikov. V levem žepu sukajnika nosijo, če le mogoče, svilen robček. Violinisti so navadno fini in občutljivi z drugimi, so skromni, a tudi samozavestni. Debelubi so med njimi redki.

Violisti so navadno čudaki in kritični ter malo govorijo. Tudi ne nosijo svilene robčke v žepu, ker kot solisti ne igrajo. Imajo pa do fagotistov prikrito in iskreno simpatijo.

Čelista takoj spoznaš na njegovi noblesi in mirnosti. Ima tudi občutljivo dušo; ko zaigra solo, se mu naredi okoli zaprtih ust plemenita poteza. Vedno je obrit in skrbno negovan. Ta instrument najbolj vpliva na vsa godala igralca. Čelisti so subjektivni, skromni in samozavestni. Tudi oblečeni so vedno skrbno.

Kontrabasisti so skoro vedno visoke, muskulozne postave, raščeni kakor kipi. So značajni in skoro ljubosumni na tubiste. Ne igrajo mnogo, ampak zato tem sigurnejše in izdatnejše. Če njuhajo, delajo to prav pošteno in s čelisti iz ene doze. Čutijo se kot opora orkestra, pa ne govorijo o tem ter povedo svoje dirigentu brez ovinkov, ker vedo, da se jim ne sme zametiti.

Vsi godbeniki na godala nosijo navadno v desnem žepu kos kolofonije, navadno pa trpe na pomankanju te in si jo izposojujejo.

Lesna pihala

Glavna opora godal so lesna pihala oboe, flaute, klarineti in fagoti. V našem orkestru igrajo oboe g. Brejla in g. Flego, ki igra tudi angleški rog, flavto g. Korosec in

g. Dropel, ki igra tudi majhno flavto, imenovano pikolo, klarinet prof. Laun in g. Gregor, ki igra tudi basklarinet, za katerega se je orkester boril več let in ga končno dobil, fagot pa g. Pokorni in g. Mlajnek.

V splošnem so lesni pihalci ženjalni ljudje z globokim čustvom in navdušenostjo. Oboisti so navadno blede in nežni, imajo ozka lica in tenke ustnice. Zdi se jim, da se jih premalo pozna, žive solidno, če pa pijo, tedaj samo skrivaj.

Prvi flavtist je nekoliko sentimentalen, drugi s »pikolom« je šegav. Oba ljubita slasti in likerje in uživata rada življenje. Tudi evlilene robčke nosita v žepu. Klarinetisti so ljudje z zahtevami, nastopajo samozavestno, imajo fine ustnice in ljubijo nežnost. Imajo tudi vročo kri in obvlada jih rada strast in ljubijo melodijo.

Fagotisti so vsi dobrihine, zde se boječi, so pa originalni in humoristični med znanci. Ljubijo fagot kakor svojo nevesto in se veselo že med uverturo na zadnje dejanje, v katerem igrajo solo en takt. Ker so solidni, so dobri zakonski možje in očeti.

Kovinstva pihala

Glasbena rasa zase so zopet godbeniki s kovinastimi pihali v vsakem orkestru. Sam spadajo predvsem štirje hornisti g. Volavšek, g. Dolinar, g. Hafner in g. Bajda. Ti sami ne vedo dobro, ali spadajo h kovinastim ali k lesnim pihalcem. Prav za prav so nekako med obema vrstama orkestralnih instrumentov.

Pravi »pleh« predstavljajo prav za prav trompete in pozavne s tubo, ki jih v orkestru po domače imenujemo »težka baterija«. Trompeto imata g. Hosner in g. Juvan, pozavne g. Koras, bivši kosaški kapelnik, g. Klier in g. Gojnikar, tubo pa g. Wohlfart.

Pozavnisti radi povedo, da jim pripada važna naloga podrtavanja tragičnih in slanih dogodkov na odru. Nazorno dopovedo, kaj je podrtovanje v orkestru, s tem, kako ilustrirajo s svojimi instrumenti recimo kotalenje osekane junakove glave po tleh itd. Z napetostjo pričakujejo uprizoritev Bravničarjevega »Pohujšanja«, kjer bodo veliko pihali in dobili malo honorarja. Tubisti pa, ki izpihava najnižje tone v orkestru, goji tudi kanarčke z visokimi toni, kakor bi se hotel tako oškodovati. Tudi pozavnisti so ljubitelji kanarčkov, najbrž zaradi istega razloga.

V splošnem je ta godbena rasa čokate postav in se rada zapusti. Pije pivo, kegla in kaj posebno rada.

Hornisti so med njimi še najbolj rahločutni, neprestano zmerjajo nove kompozicije, ker jim dajo pretežke partije, pri soloigranju navadno pogrešno nastavijo in kadar jim kaj spodrsne, sami majoje kritično z glaslami ter miže med igranjem, kakor vsi pihalci.

Trompetisti so podjetni, pa tudi drzni in vročeglavi; ljubijo najbolj odprte tone, posebno dvojno podrtani »a«.

Pozavnisti radi sede na široko in prosto ter se ne ozirajo mnogo na druge. Kolektirajo z Wagnerjevimi operami, kjer se s svojim instrumentom vsestransko uveljavijo. Med igranjem izgledajo jezni, ko nehaljo, pa vdani. Ljubijo močno pijačo, se včasih tudi pobahajo in so ljudje močne volje.

Tolkač

Naš orkester bi moral imeti najmanj dva tolkača, ima pa samo enega, g. Bauerja. Ta občuti najbolj štedljivost opernega budžeta, kajti obdaja ga kopica instrumentov, s katerimi se uveljavlja v operi bolj redko, zato pa tem gromovitejši. S svojimi pavkami, velikim in malim bobnom, ksilofonom, zvončki, kostanjeta, trianglom itd. je pa v operah najmanj tako pomemben, kakor operetna diva in operetni junak.

Ta vrsta godbenikov navadno nima karakterističnih zunanjih lastnosti, izjemši pavkar, ki nosi skrbno negovane male brke in je zelo inteligenten ter vidi rad, da se ga gleda, ko igra. Ceni posebno Berlioza in Meyerbeera zaradi njune iznajdljivosti s pavkami, ljubi svoje bobne kakor lastne otroke. Po krivici se za nje premalo zanima, malo je pianisti, ki tolčejo na svoj instrument s toliko navdušenostjo kakor tolkači na svoj boben.

Kraljevski instrument harfa

Prav za prav bi jo morali popisati prvo, ker zavzema v orkestru čisto posebno mesto. Harfa namreč in naša harfistka gđ. Dalka Dubrovska. Prvič je edina dama med 36 člani orkestra in razen tega igra kraljevski, najdražji in najbolj muhasta instrument, ki ima 64 strun in vse so podvržene vremenskim izpremembam. Da ni malenkost, kadar jih je treba vse spraviti k pameti, si lahko mislimo.

Kako ubira akorde na harfi, je dostikrat odvisno od prijaznega ali neprijaznega dirigentovega obraza.

Kadar igra solo v Mignon ali v Tannhäuserju in v Daliborju, začne vedno s tremo. Ljubi pa sicer najbolj Mozarta, kakor pozavnisti.

Pa tudi z druge strani je ta naša največja in najbolj občutljiva družina zanimiva. Mnogo je med njimi članov - Ahasverjev, ki so videli že doberšen kos sveta, Amerikani itd. Kakor en mož nastopijo, kadar gre za njihove pravice, pošljejo svojega zago-

vornika g. Bravničarja in tajnika g. Bajdo, da jih polnomočno zastopata.

Vsak ima še svojega zasebnega konjička. Ne samo, da so mnogi znani glasbeni pedagogi. Gosp. Bravničar zbira umetniške slike in komponira, gosp. Hafner lovi ponoči po obločnicah in zbira metulje, gg. prof. Trost, Zupančič in Bajda so navdušeni ribiči, gosp. Wohlfart je širok domovine znan kanarčkorejec, gosp. Kantor, pravi boem, je slikar, umetniški fotograf itd.

Da včasih cenijo vrednost opere »po dolžini«, jim tudi ni zameriti, kajti preobleženi so z vajami in predstavami, ki si sledijo v neverjetnem tempu. Drugod so zlasti pihalci zasedeni dvojno, da se nadomeščajo. Pri nas je treba štediti in ni čuda, da nimajo vedno dobrega nastavka, ustnice tudi niso iz jekla.

Najbolj nesrečni so pa med odmorji ko se umakneja iz orkestra eno v levo, drugi v desno garderobo in ne smejo — kaditi. Zato se pa tem živahnejše pomenijo med seboj o vseh aktualnih vprašanjih dneva, pri čemer da vsak po svoje duška svojemu razpoloženju.

Iz filmskega sveta

Pola Negri se loči

Slavna eksotična filmska krasotica Pola Negri se hoče ločiti od svojega moža, gruzinskega kneza Mdivani. Zahteva ločitveni dekret pod svojim pravim imenom Apolline Chalupova. Zakonca živita že dolgo ločeno, toda Pola Negri se je šele te dni odločila zahtevati sodno ločitev. Ločitev filmske zvezde je v zvezi z drugim ameriškim ljubavnim romanom. Nedavno je namreč slavna operna pevka Mary Mc Cormick izjavila, da se poroči s knezom Mdivani, čim bo ločen od Pole Negri. V šali je tudi izjavila, da prisili kneza izpremeniti ime na »Mc Divans«, da bi imeli njeni otroci irsko ime.

Pola Negri se je poročila s knezom Sergejem Mdivani v Chateau de Seraincourt 17. maja 1927. To je bila njena druga poroka. Njen prvi mož je bil poljski častnik baron Popper, od katerega se je pa ločila, predno je prišla kot nadebudna filmska igralka v Ameriko. Na višku svoje slave je bila baje zaročena z mnogimi slavimi filmskimi igralci, med katerimi sta bila tudi Charlie Chaplin in Rudolf Valentino. Filmski svet se je dobro spominja njenega potovanja iz Kalifornije v New York, kjer se je udeležila pogreba Rudolfa Valentina. Takrat je solznič oči izjavila, da ji je smrt ugrabila največjega ljubčka na svetu. Zanjeta leta se je mudila Pola Negri večina v Evropi, kjer se je pogajala z ravnatelji angleških in francoskih filmskih podjetij. Nedavno je novinarjem izjavila, da se je Hollywooda naveličala in da je našla v evropskih atelejih simpatičnejši odziv na svoj eksotični temperament. Brat njenega drugega moža George Mdivani je bil mož druge slavne filmske igralkae Mae Murray, ki je postala prva kneginja v Hollywoodu. Kakor znano, se je tudi Gloria Swanson poročila z markizom de la Falaise de la Coudray.

Priprave za film »Zlato«

(Današnja premijera v Elkanem kinu Matiča.) Priprave za film igrajo navadno važno vlogo. Že pri izdelovanju povprečnih filmov urajo priprave zelo dolgo, predno so pri neki vsi potrebni rekviziti, — dočker se zgradi potrebne kušile in zgradbe. Priprava za srednji film pa seveda ne moremo primerjati z velikimi pripravami, ki so potrebne za veličine. V dokaz omenimo velike priprave za veličin lepe Dolores del Rio — »Zlato« (Trail of 98), ki se ravnapokor predvaja v Elkanem kinu Matiča.

Ko je bila izdana naredba, da se ima pričeti z izdelovanjem tega filma, so čez nekaj ur že sledila brozljiva naročila na najrazličnejše ameriške velovotnike. Vse je šlo v najhitrejšem tempu in v treh dneh so bile ogromne priprave za film končane. To je pač dokaz, da je Amerika delala stajne organizacije in fantastične brzine. Neka ameriška tekstilna tovarna je vse delo prekinita in izdelovala en dan prav posebno barvano tkanino, karšeno je zahteval režiser filma. Tvorčina čevljev v Massachusettsu je morala takoj izdelati nad tisoč parov nepremokljivih čevljev. Druge tvornice so morale takoj pripraviti ogromno število zimskih sukenj, volnenih oblek, blaz in kobulov, ker je komparzen v tem filmu ogromna. Nadalje je bilo nakupov v Kanadi in na Aljaski na tisoče psov, sani itd. Dejanje filma se godi namoč na severu Aljaski, v krajih, kjer vlada najhuša zima, mraz in sneg. Komparzerija v tem filmu je bila tako ogromna, da so policijska ravnanstva mnogih mest v Ameriki izdala proglas, da se morajo vsi brezposelni pripraviti stasno k temu filmu in morda je to prvi primer v zgodovini

Zvočni film in kino v Rusiji

Sovjetska filmska industrija se je z vso vnuemo lotila zvočnega filma. Po celoletnem proučevanju tehniške in umetniške strani zvočnega filma so se lotili v sovjetski Rusiji lastne produkcije. O tehniškem napredku priča dejstvo, da je tovarna Topp izposlovala pri vladi odredbo, s katero je uvedena zelo visoka uvozna carina na inozemske sprejemne in produkcijske aparate za zvočne filme. Tovarni Topp in Elektrotrost izdelujeta namreč sami zvočne filme. Najvažnejši so v tem pogledu trije sovjetski sistemi in sicer P. Tagera, katerega princip še ni ugotovljen, inženjerja A. Sorina ter beloruskih operaterjev Maškoviča in Ohtonikova. Vse delo na polju zvočnega filma je osredotočeno v Rusiji v »Tonfilm-bureau-u«, ki je bil ustanovljen na lanski konferenci sovjetskih filmskih organizacij, posvečeni problemom zvočnega filma. Zvočna kina imajo že v Leningradu, Moskvi, Kijevu in Harkovu.

Kot prvi sovjetski zvočni film je bil napovedan Pudovkinov film »Dobro se živi«. Ker pa Pudovkin ni hotel izdelati svojega filma, dokler vprašanje zvočnega filma ne bo tehnično in umetniško temeljito proučeno, je bil kot prvi sovjetski zvočni film izdelan zborni program kratkometražnih zvočnih filmov pod vodstvom režiserja Rooma in s sodelovanjem ravnatelja Arsenija Avramova in režiserja Obdenskega. V tem programu je najzanimivejša abecedna v obliki filma. Ta del je posvečen likvidaciji nepismenosti. Nepismene poučujejo s pomočjo filma na ta način, da jim kažejo črke in predmete, ki spominjajo na črke. Ti predmeti se spajajo z zvoki, ki so lahko z njimi organsko združeni. Tako n. pr. kaže črka A na asociaciji zaveso ruske zibelke, kjer ziblje mati otročiča in ga uspada z melodijo A-A-A. Obenem s tem filmom je bil dodatno sinkroniziran film Olge Preobraženske »Rijazanske žene«, katerega smo videli tudi v Ljubljani pod imenom »Selo greha«.

Eisensteinova »Generalna linija« pod novim nazivom »Stara in nova« je tudi sinkronizirana s sodelovanjem avtorja glasbe k filmu »Križarka Potemkina« nemškega skladatelja Meisela. Na temelju tega tihega filma gradi Eisenstein svojo teorijo zvočnega filma. Prihodnji Eisensteinov film naj bi bil na znanem Marxovem delu zasnovani »Kapital«.

Znameniti in imenitni njegovi člani so znani naši glasbeno umetnost ljubci publik, kakor koncertni mojster v orkestru prof. I. Trost in njegov namestnik prof. Jeraj, ki je bil član dvorne opere na Dunaju, nadalje prof. Laun, skladatelj M. Bravničar, itd. Ta družina obstoja torej iz članov, ki so vsak svet zase, torej individualisti, ki ljubijo vsak svoj instrument in so z njim neločljivo zvezani tako, da ne dade samo oni instrumentu svoje note, temveč tudi instrument vtisne vsakemu svoj pečat. Tako dalekosežni so ti vplivi, da so psihologi že zdavnaj mogli pisati o psihologiji muzikantov, češ, da je mogoče z lahko ugotovitvi po vedenju, navadah in telesni konstituciji poklic osebe; dolgoletno izvajanje poklica vtisne svoj pečat človeku tudi v zasebnem življenju. Z veliko verjetnostjo so deč po zunanosti in vedenju moremo uganiti poklic posameznikov. Natakarka spozna mo po obleki in hoji; trgovec, advokat, inženjerja, igralca, profesorja, komija, spozna dober opazovalec na prvi pogled. Le redko se človek pri tem vara.

Se posebno pa velja to za — muzike. To je družina zase. Na prvi pogled lahko po raznih znakih ugotovimo: Ta je pa glasbenik! Vsi, ki se ukvarjajo za glasbeno umetnostjo imajo nekaj skupnega. Najzanimivejša pa je, da ima vsak muzik poleg teh splošnih znakov, še posebne lastnosti, ki ne povedo samo, da je iz glasbenega sveta, temveč tudi iz katere skupine je, ali igra na godalo, na lesno pihalo, na kovinstvo pihalo, ali je tolkač.

Med odrom in občinstvom

Orkester, ki je duša vsake opere, je med odrom in občinstvom, zavzema torej že s tem dvojevrstno pozicijo. Ko živimo kako opero, nam uhaja včasih pogled z odra v or-

smilil in tedaj je Aljoša prvič v življenju začutil, da je on sam, ne samo njegove usluge, temveč on sam potreben drugemu človeku.

Ko ga je mati doma pomilovala, še opazil ni. Zdelo se mu je, da je to nekako tako, kakor če bi se pomiloval sam. Tu je pa naenkrat spoznal, da ga pomiluje Ustina, da mu pušča v loncu kašo z maslom in kadar je, si podpre brado z roko in ga gleda. Kadar se pa on ozre na njo, se mu zasmeje in tudi on se zasmeje. In vendar mu je bila Ustina povsem tuja.

To je bilo tako novo in čudno, da se je Aljoša prvi hip kar ustrašil. Čutil je, da ga bo to oviralo v službi in da ne bo mogel več tako vestno služiti. Vendar je bil pa vesel in ko je pregledoval svoje hlače, katere mu je bila Ustina zaslila, je majal z glavlo in se smehljaj. Med delom je večkrat mislil na Ustino in šepetal: — Glej jo, Ustino!

Ustina mu je pomagala, kjer je le mogla, in tudi on ji je pomagal. Priporočevala mu je o svoji usodi, kako je osirotela, kako jo je vzela k sebi teta, kako so jo dali v mesto, kako jo je trgovčev sin pregovarjal h gluhostim in

kako ga je zavrnila. Ustina je rada pokramljala. Aljoši je bilo pa prijetno poslušati jo. Slušal je, da se v mestih rado pripetijo, da se poroče kmečki fantje-hlapci s kuharicami. Ustina ga je nekoč vprašala, če ga kamijo kmalu oženiti. Aljoša ji je odgovoril, da ne ve in da bi nerad vzel vaško butaro.

— Kaj pa, ali si si že katero izbral? — ga je vprašala Ustina.

— Saj bi vzel tebe. Bi me hotela? — Vidiš ga, takle »piskrček«, pa se ti tako odreže — je dejala Ustina in ga udarila s kunjjo po zadnici. — Zakaj bi te ne marala?

V predpustu je prišel stari v mesto po denar. Trgovčeva žena je bila zvedela, da se kani Aleksej oženiti z Ustino in ta načrt ji ni ugajal. — Trebah se ji napne, kaj bomo pa počeli z njo in z otrokom?

Povedala je to možu. Gospodar je izročal Aleksejevemu očetu denar.

— Kako pa, je moj sin priden? — je vprašal možik. — Saj sem priden, da rad uboga.

— Uboga že, uboga, toda neumnost si je vtisnil v glavo kar na lepem se je spomnil, da se oženi s kuharico. Toda

oženjene služničadi ne trpim v hiši. To ni za nas.

— Šema, šema, kaj mu pa pride na misel! — je dejal oče. — Sicer pa, bodite brez skrbi. Zabičim mu, da tega ne sme storiti.

Oče je odšel v kuhinjo, sedel na stol in čakal sina.

— Mislim sem, da si že prišel k pameti, pa mi greš pogruntati tako budarijo, — je dejal oče.

— Saj ni nič ...

— Kako da ni nič! Oženiti se hočeš, pravijo. Počakaj, te že jaz oženim, ko pride čas za to, in oženim te s tko, kakršna je zate, ne pa z mestno »frajlo«.

Oče je govoril dolgo. Aljoša je vstal in globoko vzdihnil. Ko je oče končal, se je Aljoša zasmejal. — Nu, nič ne de, saj lahko opustim to namero.

— To si mislim — Ko je oče odšel in je ostal Aljoša z Ustino sam, ji je vse povedal. Sicer je pa sama vse slišala, ker je stala za vrati.

— Torej najina zadeva je one ...

slabo izpadla. Si slišala? Razjezil se je, ne dovoli.

Ustina se je molče zjokala v prečpasnik.

Aljoša je gledal v tla.

— Kako je pa mogoče ne ubogati? Je že tako, da bova morala to reč pustiti.

Zvečer, ko ga je trgovčeva žena poklicala, da bi zaprl oknice, ga je vprašala:

— No, kako pa je, si ubogal očeta in si izbil to neumnost iz glave?

— Menda sem si jo. — je dejal Aljoša in se zasmejal, potem pa takoj zjokal.

Posihmal Aljoša ni več govoril z Ustino o ženitvi.

Nekega dne v postu ga je poslal vajenec kidar sneg s strehe. Aljoša je splezal na streho, skidal je ves sneg z nje, potem je pa začel razbijati led ob žlebovih. Noge so mu spodrsile in padel je z lopato vred. Nesreča je hotela, da ni padel v sneg, temveč na železno strešnico nad večnimi vrati. Prihitela je Ustina z domačo hčerko.

— Si se pobil, Aljoša?

— Kaj še! Nič hudega ni.

Hotel je vstati, pa ni mogel in z jčel se je smehljati. Odnosi so ga v hišnikovo izbo. Prišel je ranocelnik, pregledal ga je in vprašal, kaj ga boli.

— Povsod boli, toda to nič ne de. Samo da bi se gospod ne jezili. Očeta bo treba obvestiti.

Aljoša je ležal dva dni in dve noči, tretjega dne so poslali po popa.

— Kaj, pa vendar ne misliš umreti? — ga je vprašala Ustina.

— In kaj zato, če umrem? Večno človek itak ne more živeti. Enkrat je treba umreti. — je odgovoril Aljoša hitro kakor vedno.

— Hvala, Ustina, da si tako lepo ravnala z menoj. Vidiš, bolj je, da nama niso dovolili poročiti se, saj bi itak ne bila dolgo srečna. Zdaj bo pa vse dobro.

Molil je za popom samo z rokami in srcem. A na srcu je imel misel, da je lepo na svetu, če človek uboga in nikogar ne jezi in da bo torej tudi na onem svetu dobro.

Govoril je malo. Samo niti je prosil in ves čas se je nečemu čudil.

Začudil se je nečemu, iztegnil noge in umrl.

Kako hočejo reformirati koledar

Sedanji koledar ne konvenira gospodarskim krogom — Reformirani koledar bi imel 13 mesecev po 28 dni

Včeraj smo navedli glavne podatke iz zgodovine koledarja, danes si pa oglejmo prizadevanje, da bi se sedanji koledar reformiral. Kakor smo že včeraj omenili, je bil sedanji koledar uveden z reformo papeža Gregorja XIII. leta 1582. Njegovi principi so splošno znani. Navadno leto šteje 365 dni, vsako četrto leto, katerega letnica je deljiva s 4, je prestopno leto in ima 366 dni, izjema so pa leta, s katerimi se konča stoletje. Med temi leti so prestopna samo ona, katerih stoletje je deljivo s 4, druga so pa navadna. Tako je bilo leto 1900 navadno, leto 2000 bo pa prestopno. V štirih stoletjih je torej prestopnih samo 97 (100 — 3 let), tako da šteje povprečno gregorijansko leto

$(400 \times 365 + 97) : 400 = 365,2425$ dni, dočim šteje tropično leto 365,2422 dni. Nezmatna razlika naraste na celi dan šele v 3300 letih tako, da nam bo ta poprava še dolgo zadostovala. Vrstni red premičnih praznikov se ravna po določbah nicejskega koncila iz leta 325. Velikonočna nedelja odpade na nedeljo po prvi pomladanski polni luni. Pomladanska polna luna je 14. dan novega meseca, ki pade na 21. marec ali po tem dnevu. V času papeža Gregorja XIII. je bil pa začetek pomladi zaradi nepopolnosti prejšnjega julijanskega koledarja že 11. marca. Da se spravimo te netočnosti v sklad z razmerami, kakršne so bile za časa nicejskega koncila, je Gregor XIII. odredil, naj se deset dni izpusti tako, da je sledila sobota 4. oktobra 1582 nedelja 15. oktobra 1582. Za določanje velikonočne nedelje se rabi dokaj komplicirano cerkveno računanje po načrtu veronskega zdravnika Aloisa Lilla. To računanje je pa le približno in tako se prva pomladanska polna luna po cerkvenih računih pogosto ne ujema z resnično polno luno. Po velikonočni nedelji se pa ravna vsi drugi premični prazniki.

Cerprav je ta reforma koledarja v pogledu astronomije v splošnem dobra, vendar ima gregorijanski koledar več napak, ki zelo škodujejo zlasti trgovskim in industrijskim krogom. Teden, ki dnevi, na pr. nedelje, odpadejo leto za letom na druge koledarske dneve. Lansko leto se je pričelo s torkom, letošnje s sredo itd. Velikonočna doba se menjava v nekaj tednih. Velikonočna nedelja lahko odpade na 22. marec, kakor je bilo leta 1818 in bo zopet l. 2285, najpozneje pa na 25. aprila, kakor je bilo l. 1886 in bo zopet l. 1943. To je velika nepravilnost, zaradi katere trpi zlasti trgovina in industrija, ker se s tem menjava doba dobrih pomladanskih kupčij. Meseci niso enako dolgi. Februar ima 28 dni, drugi meseci se pa vrste nepravilno po 31 in 30 dni.

Ze dolgo čutijo posebno gospodarski krogi neprijetne posledice teh nedostatkov in tako je nastal pokret, da bi se koledar reformiral, odnosno racionaliziral tako, da bi bil enostavnejši in preglednejši. Navadno leto šteje 52 celih tednov in en dan, prestopno pa 52 tednov in dva dneva. Če hočemo ohraniti tedenski vrstni red leto za letom enak, nam ne preostaja drugega, nego preostale dneve izpustiti iz tedna kot »bele« ali »gluhe« dneve. S to idejo je nastopil abbe Mastromini že l. 1837. Po njegovem načrtu naj bi se pričelo leto z nedeljo 1. januarja. 31. december v navadnem letu bi bil praznični odnosno beli dan in tega dne bi bila vsako leto nedelja, ki bi pa ne bila označena. Nedelja bi bila šele temu dnevu sledilec 1. jan. prihodnjega leta. V prestopnem letu bi bilo treba vstaviti dva bela dne-

va. Ta predlog je vzbudil med strokovnjaki veliko pozornost in je dal pobudo za prizadevanje, da se koledar reformira. Posebno znani astronom Flammarion se je navdušeno zavzemal za ta načrt. Organiziral je anketo in sestavil zelo duhovit osnutek novega koledarja, ki je menda doslej še najboljši. Flammarion deli leto na štiri enaka četrletja po tri mesece, ki štejejo 30, 30 in 31 dni. Vsako četrletje se začne s ponedeljkom in konča z nedeljo. Preostane samo en dan, ki je novo leto kot beli dan brez tedenske označbe. V prestopnem letu se doda še en beli dan kot prestopni dan med junijem in julijem. Vrstni red dni v vsakem četrletju določa naslednja tabela:

	I.	IV.	VII.	X.
ponedeljek	1	8	15	22
torek	2	9	16	23
sreda	3	10	17	24
četrtek	4	11	18	25
petek	5	12	19	26
sobota	6	13	20	27
nedelja	7	14	21	28

	II.	V.	VIII.	IX.
ponedeljek	6	13	20	27
torek	7	14	21	28
sreda	1	8	15	22
četrtek	2	9	16	23
petek	3	10	17	24
sobota	4	11	18	25
nedelja	5	12	19	26

	III.	VI.	IX.	XII.
ponedeljek	4	11	18	25
torek	5	12	19	26
sreda	6	13	20	27
četrtek	7	14	21	28
petek	1	8	15	22
sobota	2	9	16	23
nedelja	3	10	17	24

Vsak mesec se pričneja z delavnikom (ponedeljek sredo, petek) 30. dan meseca (ultimo) je tudi delavnik (torek, četrtek, sobota), celo četrletje se pa konča z nedeljo kot z dnevom počitka. Velikonočna nedelja bi bila vsako leto 7. aprila. Božič 25. decembra bi odpadel tudi na nedeljo. Kljub dvomni prednosti je ostal ta osnutek reforme malo znan in ni bil odobren. Toda prizadevanje, da se koledar reformira, ni prenehalo. Začetek je bil storjen v Pragi, kjer je bila l. 1908 na mednarodnem kongresu trgovskih zbornic sprejeta spomenica glede Velike noči kot nepremičnega praznika. Svetovna vojna je to prizadevanje začasno sicer ustavila, vendar je pa povzročila, da so sprejeli gregorijanski koledar zaradi, ki so se do zadnjega držali starejšega julijanskega koledarja. Bolgari so sprejeli gregorijanski koledar l. 1917, Turki in Rusi l. 1917, Jugoslovani in Rumuni 1919, Grki pa 1923.

Po vojni se je zavzel za reformo koledarja mednarodni kongres zvezd slovcov v Rimu l. 1922 in izvoljena je bila posebna komisija, toda do pozitivnih sklepov ni prišlo. Zadevo je prevzela l. 1923 posvetovalna in tehnična komisija Društva narodov, ki je priredila pismeno anketo o reformi koledarja. Predlogov je prišlo več sto in mnogi sploh niso bili resni. Nekdo je predlagal, naj bi koledar reformirali strogo po decimalnem sistemu. Teden naj bi imel 10 dni, mesec 10 tednov ali 100 dni, leto pa 10 mesecev ali 1000 dni. To bi pa pomenilo popolno preziranje letnih časov in zato ta predlog seveda ni sprejemljiv. Iz drugih predlogov je sestavila komisija dva osnutka koledarja. Prvi se popolnoma strinja s Flammarionovim osnutkom (štiri četrletja po 3 mesece po 30, 30 in 31 dni), razlikuje se samo v tem, da se

pričenja vsako četrletje z nedeljo in konča s soboto. Novo leto je praznični beli dan brez datuma in izven tedna. V prestopnih letih se vrine prestopni dan med 31. junij in 1. julij brez datuma in tedenske označbe. Velikonoč naj bi bila vsako leto 15. aprila. Končna odločitev glede Velikonoči je pa prepuščena cerkvi.

Drugi radikalnejši osnutek prenaša pravilni vrstni red tedenskih dni tudi na vsak mesec, vsi tedni naj bi imeli po 4 dneve in bi se začeli z nedeljo. Teh 28 dnevnih mesecev bi bilo v letu 13 in preostal bi še en dan kot beli novoletni dan, v prestopnem letu bi bil drugi beli dan kot prestopni dan po 28. juniju. V vseh mesecih je vrstni red tedenskih dni enak in se ravna po naslednji tabeli:

nedelja	1	8	15	22
ponedeljek	2	9	16	23
torek	3	10	17	24
sreda	4	11	18	25
četrtek	5	12	19	26
petek	6	13	20	27
sobota	7	14	21	28

Imena mesecev bi ostala neizpremenjena. Novi mesec bi se vrnil med junij in julij in bi dobil ime Sol (solnce) stoji v tem mesecu najvišje ali pa Midi (sredina leta) Velikanoč bi bila 15. aprila binkoštna nedelja 7. junija, božič 23. decembra, ki bi bil 13. mesec. Letni časi bi se pričeli po tem koledarju: pomlad 24. marca, poletje 4. julija (midi), jesen 14. septembra, zima 20. decembra. Ta koledar bi bil res najenostavnejši, da ni v letu 13 mesecev, torej številke 13, ki ni deljiva ne z 2 ne s 3, ne s 4 itd. Davke smo vajeni plačevati četrletno, najmanjmo tudi, banke zaključujejo račune polletno itd. Vse to so stare navade, ki bi jih novi koledar odstranil.

Vendar pa ima osnutek 13 mesečnega leta navdušene pristaše, ki navedajo mnogo važnih razlogov. Vsak mesec bi imel enako število delavnikov in enako število sobot kot dni, ob katerih dobivajo delavci plače, kar bi znatno olajšalo računsko poslovanje v industriji. Tudi za statistiko industrijsko in trgovsko in meteorologijo bi bil ta koledar zelo prikladen. Najmanj polovica prebivalcev naše zemlje so ženske in mesec z 28 dnevi bi bil v skladu z njihovo perijodo tako, da bi odpadla vedno na isti mesečni datum. Doba od koncepcije do poroda ki znaša 280 dni, bi znašala točno 10 mesecev. In končno bi sploh ne bilo treba tiskati koledarjev, kajti tako poenostavljeni koledar bi nosil vsak človek v glavi.

Tak je torej sedanji položaj boja za reformo koledarja. Društvo narodov je pozvalo poedine države, naj imenujejo narodne komisije, v katerih bi bili zastopniki cerkvenih, političnih, šolskih, industrijskih in trgovskih krogov, ki naj bi poslali Društvu narodov svoje predloge. Protestantovska in anglikanska cerkev v načelu soglašata s to reformo, pod pogojem, če bo splošno obveljala. Katoliška cerkev načelno ne nasprotuje reformi, ima pa svoje pomisleke. Pravi namreč, da bi bila reforma koledarja odveč zdaj, ko je ves svet sprejel gregorijanski koledar. Ko so hoteli določiti datum velikonočne nedelje, je bilo treba sklicati cerkveni koncil in po mnenju katoliške cerkve bi bil potreben nov cerkveni koncil, da se sklep nicejskega koncila razveljavi. Toda to niso nepremagljive ovire. Ugodnosti poenostavljenega in stalnega koledarja bi bile nedvomno zelo velike, treba se je samo odločiti za ta ali oni osnutek.

Z zvezanimi rokami preplava Rokavski preliv

Slušatelj vseučilišča v Allahabadu v Indiji Robin Chatterji je nedavno izjavil, da bo preplaval Rokavski preliv z zvezanimi rokami in nogami. Njegova izjava je vzbudila v sportnih krogih pravcato senzacijo, ki je tem večja, ker je Chatterji res fenomen svoje vrste. Trdi namreč, da je otroška igrača preplaval Rokavski preliv in da ga bo preplaval z zvezanimi rokami in nogami. Sportniki so sprejeli njegovo izjavo kot prazno besedičenje, toda Chatterji jim je kmalu dokazal, da se ne baha kar tja v en dan.

Izumil je namreč poseben način plavanja. Roke in noge mu služijo kot vesla tako, da vesla z njimi navzgor in navzdol ob telesu. Postavil je nov in dijski vztrajnostni rekord s tem, da je ostal ob zelo slabem vremenu 54 ur v vodi. Plaval je iz Allahabada do Majja Road, torej celih 24 angleških milj, pri tem je pa imel roke in noge zvezane. Zašel je sicer v močan vrtinec, pa ni utonil, ker je tako krepko veslal z rokami in nogami, da mu vrtinec ni mogel do živga. Spomladi odpotuje Chatterji v Anglijo, kjer bo treniral in proučeval morske toke v Rokavskem prelivu. Prepričan je, da bo preplaval Rokavski preliv že v juliju. Roke in noge mu lahko zveže, kdor hoče. Chatterji je izjavil, da ga bodo lahko v čolnih kontrolirali, da bo res imel ves čas zvezane roke in noge. Vsi, ki so doslej preplavali Rokavski preliv, so plavali brez prič.

Redek primer pasje udanosti

V Belmontu se je izgubil v gozdu lovski pes in nesreča je hotela, da je zašel s prednjo tacio v past, nastavljenno lisicam. Po dolgem prizadevanju se mu je posrečilo izpuliti količek, h kateremu je bila past privezana. Sledilo je osem dolgih dni trpljenja, ko je ubogi pes vlačil za seboj past, čudno je, da pes v svoji nesreči ni več zaupal ljudem. Videli so ga večkrat, kako se vlačil s pastjo po gozdu, toda zaman so ga klicali. Menda je vedel, da je njegove nesreče kriva človeška roka, ki je nastavila past.

Vseh osem dni je skrbel za ubogega psa ovcjak, ki je hodil v bližnjo vas in nosil tovarišu, kar je našel okrog hiš. Slednjič so skavti opazili, da nosi ovcjak svojem ranjenemu tovarišu hrano. Pa tudi skavti več dni niso mogli do ranjenega psa. Morali so čakati, da je ostal sam, kajti ovcjak ni pustil nikogar k ranjenemu tovarišu.

Konec Konstantinopola

Od 1. januarja 1930 se imenuje bivša prestolnica Turčije oficijelno Stambul ali Istanbul. Mesto, katero imenujemo mi Carigrad, Italijani Cospoli, orientalski narodi Konstantinje, Perzijci pa Der-i-Seadet, je dobilo leta 303 ime Konstantinopol ali Novi Rim. Tega leta je postalo mesto sedež cesarja Konstantina Velikega, po katerem je dobilo tudi ime. Prvotni Byzantion je bila grška naselbina, ustanovljena leta 667 ali 657 pred Krist. Čudno je, da to mesto klub svoji izredno važni zemljepisni legi ni uspevalo tako, kakor Atene, Korint, Sparta in Thebe. Tudi Aleksander Veliki ni posebno cenil tega mesta, kajti za prestolnico svoje velike države si je izbral Babilon.

Mesto Byzanc je mnogo trpelo za časa rimskega cesarja Septimija Severa, ki je zaman oblegel utrjeno mesto tri leta, dokler ga ni leta 196 po Krist. zavzel in večinoma uničil. Toda že cesar Caracalla je obnovil Byzanc začetkom 3. stoletja in mesto je postalo še bolj slavno, ko je dobilo ime Konstantinopolis. Konstantin ni hotel vladati iz

Rima, kajti večno mesto je bilo preveč od rok, poleg tega je bila pa z Rimom združena tradicija paganskih bogov. Odločil se je za Byzanc, ležeč na pragu dveh delov sveta z enim najboljših pristanišč na svetu. 4. novembra 326, ko je cesar Konstantin sam na starodavni način določil obseg mesta na 16 km, so začeli hitro zidati nove hiše in palače. Da bi mesto primerno okrasili, so pobrali v Rimu in v mnogih grških mestih neštete umetnine in jih prenesli v Konstantinopol.

Cesar sam je 11. maja 330 mesto z velikimi ceremonijami blagoslovil. V enem stoletju je naraslo število prebivalcev na 500.000. Sedanji Stambul šteje en milijon prebivalcev.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše

Radioprogram

Nedelja, 5. januarja.

9.30: Prenos cerkvene glasbe; 10: Pomen kmetskega stanu v Sloveniji, pred. Fr. Erjavce; 10.20: Versko predavanje; 11: Koncert radio-kvarteta. Slovenska glasba; 15: Ing. Lupaš Ferdo Zvijenje v Slamskem pragozdu; 15.30: Draune: Zmaga ljubezni. Božična igra; 16.30: Kuplet; 17: Na harmoniko igra G. Stanko; 20: Prenos iz Zagreba; 22: Časovna napoved in poročila; lahka glasba, tercet šiška; 23: Napoved programa za naslednji dan.

Ponedeljek, 6. januarja.

9.30: Prenos cerkvene glasbe; 10: Versko predavanje; 10.20: Ing. Lupaš Ferdo: Razgledi za naše trg-gospodarske stike z daljnim Orientom; 11: Koncert radio-orkestra; 15: Koncert domačih (poje dr. Kozinov kvartet); 16: Vesela glasba: radio-orkester; 17: Reproducirana glasba; 20: Rezervirano za event. prenos; 22: Časovna napoved in poročila; napoved programa za naslednji dan.

Torek, 7. januarja.

12.30: Reproducirana glasba; 13.30: Iz današnjih dnevnikov; 17.30: Koncert radio-orkestra; 18.30: Dr. Rožič: Po sedanji Grčiji; 19: Dr. R. Kolarč: Napake slovenskega pisanja; 19.30: Ruščina, poučuje dr. Preobražensky; 20: Drama 21: Koncert radio-orkestra; 22: Časovna napoved in poročila, nadaljevanje koncerta; 23: Napoved programa za naslednji dan.

Pri premijeri.

Kritik: Kaj, že zopet začenjajo? Na sporedu je pa rečeno, da bo po drugem dejanju daljši odmor. (Ogorčeno.) Najboljše vedno črtajo.

Raztresenost.

Sluga: Gospod doktor, v čakalnici je podgana.

Mlad zdravnik: Vprašajte jo, kaj jo boli.

Strokovnjak.

Sodnik: Izključeno je, da bi bili vlomili tako, kakor pripovedujete.

Obtoženec: Gospod sodnik, vi o vlomih nimate pojma.

Pri zdravniku.

— Je res, gospod doktor, da je slepo črevo odveč?

— Za ljudi je morda res odveč, za zdravnike pa ne.

Marcel Priollet Seržant Diavolo Roman

Za nobeno delo nisem znal prijeti ... prav za nobeno. Vajena sem bila sprejemati samo goste, gojiti za zabavo glasbo, peti in plesati. Zaman sem trkala na vrata, zaman sem prosila, naj me sprejmejo v službo. Povsod so me odklonili. Strah pred bedo je bil od dne do dne večji. Koliko večerov sem preživela v skrbeli, kaj bom drugi dan jedla.

Cutila sem se tako nesrečno v Parizu, da sem prodala zadnji nakit, ki mi je bil še ostal, in odpotovala v Nizzo.

Tu je mnogo tujcev. Moje ime mi je odprlo marsikatera vrata. Posrečilo se mi je dobiti skromno službo domače učiteljice francosčine. Zdaj sem vsaj za silo preskrbljena.

Toda življenje je izgubilo zame vso privlačnost. Zato bi tudi ne bila presrašen kriknila, če bi me bil avtomobil povozil.

— Najbolj strma pota vodijo vedno h kotičkom, kjer je največ solnce. Vzemite za primer pot, po kateri sva prišla.

Vzpnila se je strmo brez vsake ravnine. Kamenje se je vam zadržalo v nožice. Solnce je neusmiljeno žgalo vaš vrat. Naenkrat sva pa krenila na cvetlično polje. Tla so se zdeli mehka in nežna pod najinimi nogama. Drevje je naju varovalo pripekajočega solca.

Nič več nisva obžalovala, da sva krenila v hrib. Ta pot je bila slika živ-

ljenja. Ljudje dobre volje najdejo povsod oazo.

— O, da bi bilo le res!

— Malo proroškega duha je v meni.

— Torej vam verjamem.

Magdalena je pogledala na srebrno zapestno uro. Presenečeno je vzdiknila:

— Hitro se vrniva! Ob petih morava biti v službi. Vi ste krivi, da sem pozabila na to. To je dokaz, da se z vami ne dolgočasim.

Obrnila sta se in Maxime de Frileuse je vprašal plaho:

— Vas smem spremiti?

— Zelo me bo veselilo ... tem bolj, ker sem se ta hip spomnila, da sva govorila celo uro, ki mi ostane v najlepšim spominu, samo o meni, o vas pa ni besedice. Zdaj ste na vrsti vi, gospod seržant, da mi poveste kaj o sebi.

Maximu de Frileusu se je zmrčil obraz. Laž mu je bila zoprna. Posebno težko bi mu bilo lagati Magdalena de Vaulnes. Ali pa more govoriti resnico?

Na drugi strani je pa vedel, da bi jo želel, če bi ji zaupanja ne poplačal z zaupanjem.

Za hip se je zamislil, potem je pa odgovoril.

— Vedno pozabljam na moža, kakršen sem bil prejšnji dan. Zato ne bom mogel pripovedovati o svojem življenju tako podrobno, kakor vi.

Vedite samo, da sem tudi jaz doživel globoko razočaranje, ki je pokopalo vse moje nade tako, da se celo za svoja dejanja nisem več zanimal.

Tedaj sem pomislil: Če nikar več ne pričakujem od življenja, če si prost vseh vezí, ki so te vezale na družbo,

ti ne preostaja nič pametnejšega, nego posvetiti se obrambi domovine.

Zato sem postal vojak. Tam doli, pod tropičnim solncem, sredi neprestanih nevarnosti, se mi je posrečilo pozabiti, kar je bilo.

In zdaj živim vsaj resignirano, če že ne morem živeti srečno. V naporni in nevarni vojaški službi me drži zavest, da sem vsaj za nekaj

— Stavim glavo, da ste dobili odlikovanja na bojišču.

— Uganih ste.

— Ste se udeležili mnogih bitk?

— Da.

— Katerih?

— Tega vam ne morem povedati, ker sem že pozabil. Sicer pa nimam pravice govoriti o vojaških tajnah.

— Dobro. Če je tako, vas ne bom šilila. Oprostite! — je dejala Magdalena Vaulnes in prikrila svoje razočaranje.

Maxime je nadaljeval:

Ne silite me govoriti o vojaških zadevah, draga prijateljica. Zaupno bova kramljala, čim pride čas za to. Sicer pa ... veste ... vojna ni nič prijetnega. Ni vredno obupati vprico vas teh spominov. Morda bi se vam ponudilo sanjalo o vojnih grozotah in videli bi strahotne prizore.

— Morda imate prav, — je pritrdila Vaulnesova hčurica, ki je bila že premagala svoje razočaranje.

Nazaj greda Magdalena de Vaulnes in Maxime de Frileuse nista več govorila o sebi, temveč sta kramljala o tem in onem.

Mlada žena je lagala, da tme o vsem enako mnenje kakor seržant. Zato je Maxime mislil, da je končno na-

šel sorodno dušo, kakršno vsak človek rad najde v življenju.

Kar mu je šinila v glavo misel, katere se je prvi hip ustrašil.

Pogodba, katero je bil podpisal pred vstopom v tujsko legijo, ne bo držala večno. Pride čas, ko bo zopet svobodan. In to bi bil ugoden trenutek, da začne novo življenje z Magdaleno de Vaulnes.

Kaj za to, če je velika grešnica! Kaj ni bil tudi sam grešnik, ki je prišel tako daleč, da so ga hoteli kot pustolovca zapreti?

Dejal bo za Magdaleno z novo energijo. In če mu bo sreča le količkaj mila, popravi vse, kar je zakrivil. Taki misli je bila Maximu balzam na bridkost izobčenja iz poštene družbe. Malo je manjkalo, da se ni izdal. V zadnjem hipu se je spomnil, da še ne sme z barvo na dan.

Zavedal se je, da še nima pravice misliti na ljubezen. Za enkrat je imel samo dolžnost. A dolžnosti so bile Maximu de Frileuse vedno svete.

Ta misel ga je spopadala. Njegova naloga se ni bila končala.

Na eni strani je bila domovina, ki ga je še potrebovala, na drugi pa ni smel pozabiti, da se utegne Beatrice še zanašati na njegovo pomoč.

Ali pa njena še tretje dolžnosti? Ah, da ... spomnil se je. Zdaj ve, da terorizirajo banditi grofice de Royaljoie, da se dražestna hčerka boji za svojo mater in da je v nevarnosti tudi čast polkovnika de Royaljoie. Vse to mu je bilo znano in sklenil je presekatí voz-
zel teh intrig.

Nesrečno grofice mora iztrgati iz rok brezvestnih izkoriščevalcev. Sto-

riti hoče vse, da dražestna Yveta ne bo več drhtela od strahu.

Po tem ... šele po tem bo imel pravico misliti nase.

Obraz seržanta Diavola je postal zopet bojevit. Nič več ni gledal svoji spremeljavki v oči. Bal se je, da bi ljubavna opolnost ne oslabil njegovih moči.

Bankirjeva vdova je slutila, da se v duši njenega spremeljavca nekaj godi. Ni pa bila tako bistroumna, da bi uganiła, kje tiči vzrok nenadne spremembe.

Kljub temu pa ni hotela položiti orožja. Bila je prepričana, da bo sledilo prvemu še več sestankov in da se bo seržant prej ali slej ujel v spretno nastavljen past.

Ni bila razočarana, ko sta prispela do stare hiše na Garibaldijevem trgu, v kateri je stanovala pod arkadami, in ko jo je seržant vprašal, kdaj se zopet snideta.

Pogledala ga je z velikimi, lažnjivimi očmi in odgovorila:

Znižane cene!

Oglejte si igrače in otroške vozičke, tricikle, holenderje, male avtomobile, šivalne stroje, najnovejša dvokolesa. Prodaja na obroke! — Ceniki franko.

TRIBUNA "F. B. L."
tovarna dvokoles in otroških vozičkov,
Ljubljana, Karlova cesta št. 4

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znamkah.
Za odgovor znamko! — Na uprašnja brez znamke ne odgovarjamo — Najmanjši oglas Din 5 —

Valvasor
Kärnten prodam, kupim pa Valvasor Krain Buch I., Heft 3, samo nadomestne strani 33 do 80. Soršak, Maribor, Majstrova št. 18. 569

Mlada psica
dolgodlaka, rjava — se je zatekla k meni. — Zechner, Linhartova 28, Ljubljana. 567

20odstotne kronske bone
kupi Pučka štedionica, založni zavod d. d., Osijek, Desatičina ul. 27. 110/L

Instruktor matematike in stavbe mehanike
se sprejme. Pouk se želi v večernih urah od 7/7 ure naprej. Honorar po dogovoru. Ponudbe na upravo lista pod »Instruktor«/55. 557

Premog in drva
dobite najboljšo vrsto pri RUDOLF VELEPIČU, trgovina s kurjavo. Ljubljana VII., Sv. Jerneja cesta št. 28. Telefon 2708. 101-L

2sobno stanovanje
lepo, s priključnimi, pol ure od glavnega kolodvora, takoj oddam. Najemina za pol leta 2100 Din. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Solčna lega 2762«. 87-L

Ribje olje
sveže, najfinjše, norveško, iz lekarne dr. O. Piccoli-ja v Ljubljani. se priporoča bledim, slabotnim osebam. 87-L

Premog
in DRVA najboljšo vrsto dobavlja
I. Pogačnik
Bohoričeva 5. Telefon 2059 94-L

Poročne prstane
nudi najceneje Ivan Pakiz, Ljubljana, Pred Škofijo 15. 2820

Drva - Premog - Koks
pri družbi »KURIVO«, Dunajska cesta 33. Javna skladišča. Telefon 3434. 107/L

Klavirji!

Svarim pred nakupom navidezno blaga, cenih klavirjev!
Kupujte na obroke
od Din 400—

prve svetovne fabrike: Bösendorfer, Steinway, Förster, Höpfl. Stingl original, ki so nesporno najboljši (lahka, precizna mehanika) Prodaja jih izključno le sod izvedenec in biv. učitelj Glasbene Matice

Alfonz Breznik
Mestni trg 3

Strokovno uglašuje ter popravlja klavirje

G. Jurásek,
Ljubljana, Ključavničarska ul. št. 3 — Mestni trg 22 4/T

Seno
dobro ohranjeno prodam; cena po dogovoru. — Jernej Klemenec Zgornja Šiška 12 (Ljubljana VII). 572

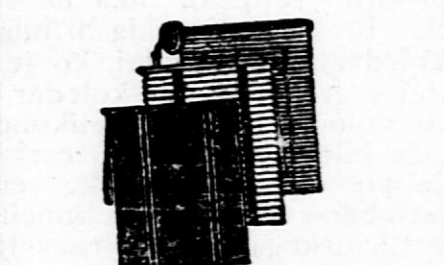
Čevljarji!
Prodam skoro nov čistilni stroj (komb. Ausputzmaschine), dva stroja za štančanje, 1 stroj za robljenje (Umbaumachine), 5 različnih šivalnih strojev, stroj za spoltanje (Egalisiermaschine), stroj za prešivati (Durchnähmaschine). — Dopise na naslov: Ivan Prešern, Kranj. 570

Ilirija drva

L. Mikuš
JUBIJANA Mesin trg 15

priporoča svojo zalogo dežnikov in solčnikov ter sprehalni palice. Popravila se izvršujejo — točno in solidno —

Ilirija koks
Dunajska c. 46. Telefon 28-20

Žaluzije
lesenih tekstilnih rolet (dervo-ritki) rolete iz gradelna se dobe najceneje pri trvdki
PETER KOBAL
Kranj — Slovenija
Tel. interurb. 32

Hrastov mah
češminovo lubje in vsa zdrav. zelišča kupujemo po najvišji ceni. Pišite po cenik. G. Hoffmann & Co., Zagreb, Berislavičeva ulica 3. 568

Špeciialna delavnica
za previjanje električnih motorjev in popravljanje vseh električnih aparatov.
F. Perčinč,
elektromehanično podjetje
Ljubljana, Gosposvetska c. 16 (restavracija pri Levu)

Mizarji!
Strojno delo od ure samo 25 dinarjev. Rabim pomočnika za splošno mizarstvo; boljše moč.
IVAN BITENC,
strojno mizarstvo
Ljubljana, Dunajska c. 69

Krojaškega vajenca
iz Ljubljane ali bližnje okolice sprejem. Primerno plačam ali dam delno hrano. — Andrej Žnidar, Ljubljana, Reber št. 11, Ljubljana. 573

Ilirija premog

NOSAL
prašek proti
NAHODU
Vas takoj reši tega zla.
Din 10.—. — Proizvaja:
apoteka Mr. Bahovec,
Ljubljana

Prometni zavod za premog d.d. Ljubljana
prodaja po najugodnejših cenah samo na debele

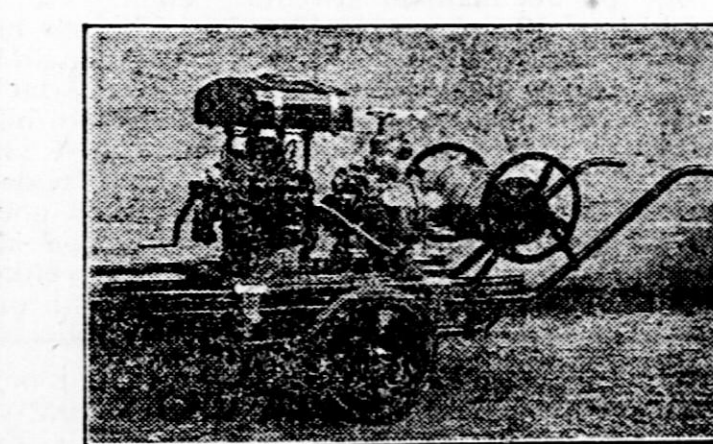
Premog
domači in inozemski za domačo kurjavo in industrijske svrhe
Kovaški premog vseh vrst
Koks livarniški, plavžarski in plinski
Brikete
Prometni zavod za premog d.d. v Ljubljani
Miklošičeva cesta št. 15/1

CORONA
ADICIJSKI STROJ
najnovejša izdelave na zalogi pri trvdki
Lud. Baraža, Ljubljana
SELENBURGOVA UL. 6 — Tel. 29-80

Naznanjamo, da je s 1. januarjem t. l. izstopil iz naše službe in sicer iz oddelka za centralne kurjave
montažni nadzornik g. Hertle Fric.
Priporočamo se za nadaljno naklonjenost ter beležimo s odličnim spoštovanjem
L. M. ECKERSINOVA
Slomškova ulica št. 4
Splošno klesarstvo — Vodovodne inštalacije in oddelke za napravo centralnih kurjav.
Telefon interurban št. 2933.

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE D. D., LJUBLJANA
Telefon št. 2830. Centrala Dunajska cesta 35. Brzjavni: Stroj

Motorne ognjegasne brizgalne

Zahtevajte ponudbe!

Prenosne brizgalne
Snemalne brizgalne
Vozički z lesenimi kolesi
Vozički z gumijastimi kolesi.

Armature
za vodo, paro, plin, kakor za vse druge tekočine, Kletarske armature.

Zahvala.

Vsem, ki so mi ob prerani izgubi moje dobre nepozabne soproge izrekli, ali pisмено podali mnoga iskrena čustva sožalja, vsem darovalcem cvetja in vsem spremljevalcem na njeni zadnji poti, se v svojem in v imenu ostalih sorodnikov tem potom najsrčneje zahvaljujem.

Ljubljana, 3. januarja 1930.

Josip Babnik,
žalujoči soprog.

"OLLA" GUM...?
je
NAJBOLJA!
Dokazano najpopolnejša!

ŠIVALNI STROJI
izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne — 15-letna garancija — Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno PISALNI STROJI »ADLER« — KOLESA iz prvih tovarn »Dürkopp«, »Stryia« — PLETILNI STROJI vedno v zalogi — Posamezni deli koles in šivalnih strojev. — Daje se tudi na obroke — Ceniki franko in zastoni.

IVAN JAX i SIN, LJUBLJANA, Gosposvetska 2

Najboljši v materialu in konstrukciji in najlepši v opremljenosti so šivalni stroji Gritzner in Adler ter pisalni stroji Urania
Telefon 2913

Jos. Petelinc,
Ljubljana 7 T
poleg Prešernovega spomenika ob vodi.
Večletna garancija.
Zahtevajte ponudbe.

VSEM GOSPEM
IN
GOSPODIČNAM

ki so zadnje dni naročile revijo
„ŽENA IN DOM“
sporočamo, da je
PRVA NAKLADA
že vsa razposlana. Če bo še nekaj tisoč novih prijav, IZDAMO DRUGO NAKLADO PRVE STEVILKE

in jo razpošljemo prihodnji teden. Vse Slovenke, ki hočejo videti našo revijo, naj zatorej pišejo še danes na upravo v Ljubljani, Prule 11/a, da jim pošlje prvo številko brezplačno na vpogled. Na kasnejša naročila se ne bomo mogli ozirati. Vse one, ki so prejele naš list na vpogled in ki ga ne mislijo naročiti, pa lepo prosimo, da nam prvo številko do

5. januarja 1930 nepoškodovano vrnejo. S tem nam prihranijo mnogo denarja, mi pa lahko ustrezemo naročnicam, ki so se naknadno prijavile.

Sporočamo vsem našim cenjenim čitateljicam še to, da priložimo prilogo za ročna dela in kroje drugi številki to pa le tedaj, če bo dovolj naročnic za to krojno prilogo, ki bo veljala za vse leto 15 do 20 Din. Zato prosimo vse gospe in gospodične, da nam takoj z dopisnico sporoče, ali žele dobivati tudi prilogo za kroje in ročna dela.

Pri tej prilici opozarjamo vse naše lepoticke na lepoto tekmovanja, ki je razpisano v prvi številki revije »Žena in dom«.

Tekmovalke dobe lepe nagrade, ki so razstavljene v izložbi trvdke »Elite« v Ljubljani, Prešernova ulica.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo
LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 50 (v lastnem poslopiu)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsake vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut borzua narotila, predjumi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tujo in inozemstvo safe - deposit - itd itd itd.

Brzjavke: Kredit Ljubljana — Telefon št. 2040, 2457, 2548 Interurban 2708 2808 87-L